

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:

<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Kirsten Nielsen

Med gamle Hjem.

1931.

MIT GAMLE HJEM

MIT GAMLE HJEM

Mit gamle Hjem, som er et af Hundrede
mangfoldige af ligestillede smaa, jævne, danske
Hjem.

Maatte der dog derfra være en lille Solstraale,
som lyser fra dem, der har været, til dem, der
kommer.

Gamle Kongsgaard, Lejre, i December 1931.

Kirsten Nielsen.

.

Rettelse.

Paa Side 65 skal Hans med Violinen henvise til Nr. 4. i første Række.

Den gamle Kongsgaard.

Min Tanke med at nedskrive dette er rettet mod Slægtens Børn i Nutid og Fremtid. Den har ligget hos mig altid, fordi jeg i de Tider, jeg har opholdt mig her i det gamle Hjem, har følt dette Savn — bare alle dem af de forskellige Slægtled, som har boet her i det gamle Hjem havde efterladt dem noget skriftligt, hvor ubetydeligt det saa end var. Men Tanken slog mig altid i Møde — saa skal du gøre det, hvor daarligt du saa end kan, maaske det dog alligevel har lidt Interesse eller kan blive en lille Hjælp, om nogen af Slægten senere skulde faa Lyst eller Evne til at gøre det bedre. Men først efter min Broders Død stod det fast hos mig, at nu vilde jeg fortælle hans Børn alt, hvad jeg som Søster havde oplevet sammen med deres Fader og dem alle, og intet bedre Sted kunde jeg faa til det, end i det gamle Hjem med al dets Ro og hellige Fred, her, hvor Slægten har levet og dens Minder ligger begravet.

K. N.

Gade ved den gamle Gaard.

INDHOLDSFORTEGNELSE

	Side
Mit gamle Hjem	3
Den gamle Kongsgaard	4
Forord	5
Gade ved den gamle Gaard	6
Hans Peder Nielsen	8
Den gamle Kongsgaard	9
Barndomshjemmet i Overdrevsgaarden	17
Da Moder døde	27
Herthadalen	32
Barndomshjemmet	44
Ungdomshjemmet	49
Vor Højskoletid	60
Fra Vallekilde	65
Sangforeningen	72
I den gamle Kongsgaard	76
Den nye Gaard bygges	87
Min Broders Død	95
Mindeord om H. P. Nielsen, Kongsgaarden	97
H. P. Nielsens Jordefærd	113
Stamtavle	121

Hans Peder Nielsen.

DEN GAMLE KONGSGAARD.

Navnet er en Overlevering fra en større Bygning, en kongelig Lensmandsbolig. Det er tydelig, at det svære Egetømmer har været brugt til en tidligere Bygning. Aarene 1848—50 blev her gravet dybt i Gaardens Grund, og der fandtes forkullet Træ som efter en Brand.

Den ældste af Gaardens Beboere, som jeg ved, er Jørgen Jensen, han overtog Gaarden 1739, men efter en gammel Skattebog ser det ud, som han ikke har kunnet klare Skatterne, da han allerede ti Aar efter kom fra Gaarden. 1749 blev Gaarden overtaget af min Tipolderfader, Ole Pedersen, som saa sad ved Gaarden til omkring 1777, da hans Søn, Hans Olsen, overtog den. Men da Hans Olsen døde allerede 1782, fik Oldefader, Peder Jensen, som var Søn paa Nabogaarden lige overfor paa den anden Side Vejen (nu »Fredshøj«) og gift med Oldemoder, Lisbeth Olsdatter (Søster til Hans Olsen), Gaarden. Efter Oldefaders Død 1810 sad Oldemoder som Enke ved Gaarden til 1823, da hendes Søn, Bedstefader Niels Pedersen, saa fik Gaarden og blev 1826 gift med Bedstemoder, Abalone Olsdatter fra Sønndergaard i Allerslev.

Hans Olsen og hans Kone døde af smitsom Sygdom og blev begravet i samme Grav. De efterlod dem to Børn, en Søn og en Datter, som blev opdraget sammen med Peder Jensens Børn. Sønnen kom til Ousted, Datteren til Lyndby.

Naar jeg tænker paa, at Peder Jensen selv fik en halv Snes Børn foruden disse to, saa synes jeg, mine Oldeforældre har haft et stort Læs at trække — og saa under saa simple og jævne Forhold, som vi Nutidsmennesker synes, det maa have været. De var jo Stavnsbaandsbønder og skulde gøre Hoveriarbejde paa Herregaarden Ledrøborg, saa jeg er ikke langt fra at beundre mine Oldeforældre, da der er meget, der tyder paa, at de har haft Interesser — Interesse for et pænt Hjem —, der er ogsaa meget, der tyder paa, at deres Pengeforhold har været gode. Naar Gaarden her er opført, vides ikke. Men Bislaget, som bærer mine Oldeforældres Navne med Tilføjelsen »kostet« 1788,* er uden Tvivl for deres egne Penge. Det var jo det Aar, da Bondens Frigørelsestid slog, og har det været vaagne unge Mennesker, ja, saa forstaar jeg saa godt den Begjstring og det lyse Haab, som de saa Fremtiden i Møde med, at det ligesom maatte give sig et synligt Udslag. Lysten til at pynte op paa det gamle er vaagnet, og de har da kostet den lille Udbygning, som tjener som Forstue, før man kommer ind i Stuen med Langbænken under Vinduerne bagved det svære Egetræsbord med Bordendebænken, og i Krogen det store bornholmske Stueur med Tinskive i Blyindfatning, hvorover en lille Tinskive med den latinske Indskrift:

Tiden svinder,
 Timen gaar,
 Dagene ile bort,
 Aarhundreder fuldendes.

* Paa Bjælken over Døren, som bærer mine Oldeforældres Navne med denne Indskrift: Dette har Peder Jensen og Lisbeth Olsdatter kost 1788.

Et udsyet Klæde er lagt som Pynt paa Urhovedet og bliver holdt fast af et Par Tinskaale, som er mærket med Bogstaverne P. J. Ligeledes er Tintallerkerne under Loftet mærket P. J. med Aarstal i Stemplet 1774. Det samme gælder et Par Tinlysestager, som er i min Søsters Eje. Ligesom her i Familiens Eje er en stor Bibel fra Kristian den Fjerdes Tid med Aarstal 1633; den skal Peder Jensen have købt paa en Auktion i Kornerup Præstegaard.

Underligt at tænke sig disse gamle Dage — og dog — det grundmenneskelige har været det samme.

Sorrig og Glæde de vandre tilhobe,
Lykke, Ulykke de følges og ad.

Men i det ydre er der stor Forskel (Klædedragten). Mændene i de korte Skindbukser med stumpet Trøje og ternet Vest med de mange Sølvknappe, de lange hvide, uldne Strømper — jeg ved ikke, om Mændene (Bønderne) gik med Spændesko — Haaret var vel langt, og Kvinderne har fyldt godt ved Siden af Mændene med deres store Huer og lange, vide Skørter og Forklæder af Silke, naar de kom sammen til deres Fester og gav dem hen i Dansen. Mændene har trampet i Gulvet, Kvinderne har klappet i Hænderne, og saa har de taget hinanden i Haanden og danset rundt, saa Støvet har hvirvlet om dem; det har vel været Lergulv, der er danset paa i de fleste Tilfælde. Og Dagen efter Festen — ja, saa har Hverdagslivet begyndt forfra med Slid og Slæb — men ogsaa med Tanker. Aarene er gaaet, og Oldefar blev gammel, og Sønnen tog fat og giftede sig som nævnt 1826 med min Bedstemoder, Abalone Olsdatter.

Bedstemoder havde i sin Ungdom tjent som Kælderpige i Røde Vejrmøllekro ved Københavns Landevej et Par Aar og samlet sig lidt Penge, og muligt ogsaa lidt Ben i Næsen, som man siger — det kunde der vel være Brug for paa saadan et Sted — og hun fik ogsaa Brug for begge Dele selv.

Jeg ved saa lidt om min Bedstefader. Han skal, som man siger, have set godt ud i sine unge Dage, var høj og rank med blaa Øjne og sort, krøllet Haar, men Brændevinen tog ham. En gammel Kone her fra Byen skal have fortalt, at han i sin Ungdom var forlovet med en Pige fra Lyndby, som vistnok tjente som Stuepige paa Ledreborg, og da hun hævdede Forlovelsen for at gifte sig med en anden, tog Bedstefader sig det saa nær, at han faldt til Flasken. Samme Pige skal somme Tider have besøgt den gamle Kone, til hvem hun skulde have sagt, at hun ikke var lykkelig.

Bedstemoder fik otte Børn, hvoraf tre Drenge døde som smaa — den førstefødte var dog elleve Aar — og det skulde Bedstemoder have taget sig meget nær. Børnene voksede op med et trist Minde om deres Far. Naar de talte om deres Barndom, hed det altid, vor stakkels Far, og at deres Moder havde sagt, de aldrig maatte le af en fuld Mand. Jo, det siger sig selv, at med saadan en Mand, fik Bedstemoder Brug for al sin Energi.

Bedstemoder var 24 Aar, da hun blev gift, og hendes Svigermoder (Oldemoder) var her og boede her til hun døde, 96 Aar gammel. Men Fader og hans Søsken har sagt, at Bedstemoder altid sagde, at hun var saadan en rar gammel Kone og god imod Bedste-

moder, da hun som den unge flyttede ind. Bedstemoder byggede saa en Øverstestue til for nu Hundrede Aar siden, og bag denne, ned ad Skrænten mod Aaen, fik hun ved Hjælp af en Havemand (Lars Poulsen, Højby) lagt en dejlig Have an, som især i sin Opvækst

Bedstemoder
Abeline Niels Pers.

var smuk. Anlægget er endnu her det samme, og en Del Træer, Graner, Ask og Lindetræer er fuldt kraftige. Men hvilken Byrde med hendes stakkels Mand; hun skulde tage sig af hele Bedriften. Farbroder kom næsten aldrig i Skole, han skulde være med derhjemme, maatte tidlig køre med Avlskarlen til København. Bedstemoder maatte jo holde Bestyrer. Et Par af dem var hendes Søstersønner, Ole Hansen, Egebjerggaarden,

Højby, og Niels Jensen, Højby. Bedstemoder opdrog sine Børn strengt, men den Moder saa de altid op til, de forstod hende jo, naar hun paa det strengeste forbød dem at smage Spiritus og Tobak. Men Fader røg saa i Smug, han har tidt fortalt, hvor vred hans Moder blev, naar hun opdagede det. Og hvor Fader morede sig over Farbroder — han vilde ogsaa ryge Tobak, men han kunde ikke holde Piben tændt. — Ja, det var jo, da de blev ældre, jeg hørte dem mere sig over det.

Med Ravnshøj i Kornerup var der en jævnlig Om-

gang — det var noget af Familien. Bedstefader var Morbroder til Konen paa Ravnshøj. Niels Guldberg har fortalt mig, at var der noget i Vejen i hans Hjem, var det gerne Abelone Niels-Pers, der skulde sendes Bud efter. De unge kom en Del sammen; der var især en Søn derfra, Fader talte meget om, han rejste ligesom flere af hans Søskende til Amerika, og de brevvekslede til de var højt oppe i Aarene. Ellers har jeg tit hørt Fader nævne, naar han og Niels Guldberg spillede Kegler, enten i Herthadalen eller efter de store Folketingsvalg ved Blæsenborgkroen, og om Vinter-aftenerne spillede de Kort. Der begyndtes ogsaa paa den Tid med lidt Dilettantkomedie. Ellers var det Ungdommen fra »Katrinelyst«, der var Omgangsvennerne. Fader talte meget om en Ungdomsven derfra, der døde som ung; ellers var det Fættrene fra Allerslev, vi hørte nævne. Fader og Faster Ane, som jeg senere skal nævne, havde ogsaa gaaet til Danseøvelse. Fader talte ogsaa meget om, da de unge fra Ravnshøj rejste til Amerika, hvor gerne han vilde have rejst med, men hans Moder satte sig saa haardt derimod, og naar han saa den Sorg, der kom i hendes Ansigt saa nænnede han det ikke. Saa var der enkelte unge, der tog paa Hindholm Højskole, og Fader vilde ogsaa gerne med, men hans Moder sagde Nej; hun skulde ikke have sin Dreng gjort mere vigtig, end han var i Forvejen. Jeg hørte Fader sige, at Moder kunde ogsaa være for streng somme Tider. Fader og hans Søskende talte meget om Ungdomsminderne, naar de kom sammen, og de lo hjertelig, naar de havde fat i det morsomme. Jeg husker dem tale om, da Komtessen paa Ledreborg havde Bryl-

lup, da var Bønderne indbudt, og en Del unge Karle skulde ride Bryllupsfolkene imøde oppe i Alléen. Fader havde taget en ung Hest at ride paa, og da de red efter Bryllupstoget, blev den sky, sprang over Grøften, saa Fader nær var falden af, og da han fik Styr paa Hesten, hvor voldsomt han saa red, med den ene Stigbøjle dinglende, og hvor det dundrede i Broen, da han red over Lejre Aa — han naaede først de andre og kom ind i Geledet, da de var nær ved Amalienborgporten. Naar Børn sidder og hører paa saadan en Fortælling, saa er Faders Ridt over Broen over Lejre Aa ved at komme paa Højde med Ridderen af Randers Bro.

Bedstemoder var glad for sine to Sønner, og hun fik Lov at opleve, at Spiritus blev dem imod. Hvilken Angst maa saadan en Moder dog have gaaet i under sine Drenges Opvækst. Sorg og Modgang havde Bedstemoder haft i rigt Maal. Den ældste af hendes Børn, en Datter paa tyve Aar blev sendt til København i en Plads som Amme, men Haanden slog Bedstemoder ikke af hende — der er vist gaaet meget godt ind til Familien eller Bekendte, for at Faster dér kunde have et Tilholdssted. Og naar Bedstemoder rejste til København, tog hun en lille Pige, den lille Ane Olsen (Faster Ane) med sig. Faster Ane har senere fortalt mig, at naar hun kom ind i Følge med Bedstemoder, havde hun altid en Følelse af, at hun var sin Moder imod, en Følelse, som jeg tror, altid var lidt gensidig — Stoltheden var krænket. Men Faster Marthe skaffede sig Respekt. Efter at have været Amme fik hun en Stuepigeplads, og herfra, med den fineste Anbefaling i Haanden, fik hun Plads hos Grev Danneskjold-Samsøe som Stuepige og tjente i den Stilling i 50 Aar.

siden af et Legat derfra i Treschoustiftelsen. Da hun var godt 90 Aar, kunde hun dog ikke længere være alene. Min Søster tog hende da til sig, hvor hun fik en god Pleje — de sidste Par Maaneder paa et Hospital, hvor hun døde sidst i August 1927, lige ved 95 Aar gammel. Da hun var 94, og jeg en Gang talte om Faster Ane, som da var død et Par Aar før, gav hun sig til at græde over sit Ungdomsfald, og jeg forstod tillige, at det var Angst for de unge i Slægten. Hun havde hele sit Liv levet for sit Barndomshjem, taget Del i dets Glæder og Sorger, var der Pengeknaphed, gav hun af sin Løn som en Selvfølge, at hun hjalp med. København tog hende aldrig, Interessen var altid ved Landet. Hun havde i sin Ungdom været paa Hoveriarbejde paa Ledreborg.

Hendes Datter (Faster Ane) voksede saa op som Søster til Fader og hans Søsken, og hendes Liv blev kun til Velsignelse. Da hun var sidst i tyverne, kom hun til Egebjerggaarden, Højby, hvor hendes Faster var død fra 5 smaa Børn; desuden levede her hendes gamle Farfader, hun gled da paa den Maade ind i hendes Faders Familie. Her var hun i 10—11 Aar, da hun saa blev kaldt til mit Hjem, da min Moder døde. Hun ofrede sig igen, skønt det ellers var hendes Agt, at hun, trods hendes sene Alder, vilde have taget paa en Højskole, inden hun tog Plads igen.

Farbroder fik Gaarden først i halvfjerdserne, og Tiderne havde været bedre; jeg har hørt fortælle om et Aar, hvor Farbroder høstede 80 Tdr. Rug og fik 18 Rigsdaler for Tønden. Det Aar byggede Farbroder saa en ny Staldlænge, og saa begyndte Fader at tænke paa at faa sit eget Hjem.

BARNDOMSHJEMMET I OVER- DREVSGAARDEN.

For nu godt et halvt Hundrede Aar siden fik min Fader den Tanke, at han vilde flytte ud paa Overdrevsmarken og bygge sig et Hjem. Overdrevsmarken bestod af et Jordareal paa fjorten Tønder Land, et lidt større Jordareal hørte til hver af de andre to Gaarde i Byen som Overdrevsmarken, og det var saa Faders Tanke med Tiden at faa disse Udmarker samlet til et Hele.

Efter saa at have været paa Ledreborg og faaet Tilsedelse og Tilsagn om Hjælp til Opførelse af Bygninger, som bestod af Tømmer og Sten, skulde han have valgt Byggepladsen. Den første Plads valgte han oppe paa Markens omtrent højeste Punkt, ikke langt fra de nu nedrevne Havremarkshuse. Jeg tænker mig, at Fader fra sin tidligste Barndom har elsket det storslaaede Udsyn, som vi har derfra, for saa længe som han levede tilbragte han, naar Vejr og Vind og ikke andre Forhold hindrede ham deri, sine Sommersøndags Eftermiddage og Sammeraftenerne der, og han vilde helst have os andre med; han vidste bestemt Tallet paa Møller og Kirker (ca. 50 Kirker), som kan ses derfra. Ingen af os andre har nogensinde vidst gaa god Besked. Men den første Byggeplan maatte han opgive. Han begyndte at grave Brønd deroppe paa Bakken, og da han var

kommen 40 Alen i Jorden var der endnu intet Tegn til Vand, derefter lod han bore 40 Alen med samme Resultat, og saa maatte det opgives. Fader har saa tidt fortalt, hvor ked han blev af det, da der intet Vand kom. Men, fortalte han, pludselig en Dag som han gik nede i Kallehaven (saadant kaldtes det Stykke Jord, hvor mit Barndomshjem kom til at ligge) slog det ham: Men her er jo dejlig, her skal det være, i Læ under Bakkerne, og jeg har jo hele Udsigten mod Sydøst, kan se Togene køre fra Lejre og Viby, og i Nærheden af Tørvemoserne og Langesø, hvad der mange Gange har været godt, naar Brønden gik tør. Saa blev der taget fat med Brøndgravning der, og paa fem Alen kom der Vand, en lille Vandaare, men da Fader var bange, det ikke var tilstrækkelig, lod han grave til 12 Alen og bore 12 Alen. Men det ægte Grundvand, som er der altid, er den lille Vandaare, som drypper de 5 Alen nede, og det har aldrig været tilstrækkeligt i den tørre Tid, saa det var godt, at Moserne og Langesø ikke var længere derfra, det havde ikke altid været godt at komme ned ad den store Bakke efter Vand. Der er vist ikke mange, der har kunnet forstaa Fader, at han vilde bo og bygge ude paa en Udlod langt fra alt, paa uopdyrket Jord, men er der ingen andre, der kan forstaa det, er der dog én (mig selv), jeg véd, jeg vilde have følt og faaet samme Lyst — det er hvad der er nedlagt i os. Saa blev der taget fat paa Byggeriet, som kom til at bestaa af to grundmurede Bygninger. Stuehuset af svagt rødlige Sten med Fugning imellem, Straataag med en enkelt Række Tegl rundt (senere er Stuehuset kalket over), det er vistnok 18 Alen langt og 11

Alen bredt og var efter den Tid en pæn, ligefrem Bygning. Den anden Længe var af lignende Størrelse, den skulde foreløbig benyttes til Stald og Lo — dengang blev Sæden jo tærsket med Plejl. Jeg kan lige erindre, at der stod fire Køer og to brune Heste i samme Stald, ligesom jeg har et svagt Minde om Loen — det var Sommeren for mine første Erindringer, da fyldte jeg tre Aar om Efteraaret. Samme Sommer havde Fader faaet det andet Overdrev efter den gamle Sognefoged Ole Nielsens Død (Moselhøjgaard), og der blev samme Sommer bygget den tredie Længe, det var i 1883, Tiderne havde vist begyndt at blive sløjere. Det blev en Bindingsværkslænge, sparret hvor der spares kunde, Bygningshjælpen var vel Tømmer og Sten, og det forekommer mig, at Fader har sagt, at den Længe kostede ham et Par Hundrede Kroner. Denne Længe skulde saa tjene til Lo, Lade og Karlekammer og Vognport (senere blev der stillet et Bræddeskur op som Vognport, da der stadig var Mangel paa Svinehus og ikke Raad til at bygge mere). Der blev saa lavet en rigtig Kostald, hvor der før var Lo, en enkelt Baas blev benyttet som Svinehus, ligesaa i Stalden, hvor Hestene nu havde faaet hele Pladsen, kunde der blive et Svinehus. Jeg husker, at Fader fik købt en Plag, da jo de næste fjorten Tønder Land krævede en Hest mere, men Plagen maatte han sælge igen, da det viste sig, at den var ondsksfuld og umulig i Brug, om han saa fik købt en anden Hest i Stedet, husker jeg ikke, ellers blev han hjulpet fra sit Fødejem (Den gamle Kongsgaard). Fader og Farbroder hjalp og støttede hinanden som en Selvfølge, jeg har aldrig hørt dem alvorlig trættes eller at der har været

dem noget imellem i al den Tid, jeg kan huske. Det var i 1875 Fader flyttede i Overdrevet. Den første Tid var min Fader Lisbeth hos ham. I Februar 1876 holdt Fader og Moder Bryllup i en forrygende Snestorm. Moder stammer fra Kidserup pr. Hvalsø. Hun er født i den Gaard, nu kaldet Nordgaarden, som min Fætter, Hans Christensen, har. Der blev ikke begyndt med flere Møbler end lige, hvad der var Brug for. I Dagligstuen var der et langt Bord og en lang Bænk under Vinduerne, en Stol for Bordenden og en Stol eller to mere, et bornholmsk Stueur, et Par Billeder paa Væggen og smaa Gardiner over Vinduerne. I Sovekammeret stod et lille Klapbord mellem Vinduerne med en Stol for hver Ende, og kom Familien paa Besøg, blev de budt ind i Sovekammeret, saa var der et lille Medicinskab, Fars Seng, som han havde haft med hjemme fra, var en almindelig Udtrækkerseng, Mor var kommen med en pæn, lysmalet Himmelseng — hendes Broder, som var Tømrer, havde lavet den — begge havde de haft godt hjemmelavet Sengetøj og Hvergarms Sengetæpper og Omhæng med. I den lille Mellemstue var der nydelig Tapet med gule Lister, smukke, lange Gardiner, et Klædeskab, fire Stole, rundt, poleret Bord, en Kommode, hvorpaa stod 4 Par Kopper og en sølvplet Kaffekande, som var Brudegaver. I Øverstestuen, eller Havestuen, der var Glasdør til Haven, var der kun et Klædeskab og de raa, kalkede Vægge og ingen Gardiner. I Gæsteværelset en Seng og en Klædeskiste — men pæne Gardiner. Alt dette husker jeg saa nøje, og jeg husker ogsaa Moders Glæde, naar der kom noget Nyt. Jeg husker, hvor glad hun var for en mørk Voksdug til det runde

Bord, jeg tror, det var mere for at beskytte Bordet end til Pynt det skulde tjene. Ligeledes husker jeg hendes Ansigt, hvor glad det saa ud, en Dag min Morbroder (Tømreren) kom med en betrukket Puffe, en egemalet Brænde-kasse med Laag paa, ikke at forglemme en egemalet Bordendebænk, som særlig Fader var glad for; der var baade Brug og Plads for det. Jeg tror, Morbroder fik Tørv for det, vi havde jo Tørvemoserne, og Fader solgte gerne nogle Tørv. Paa den Maade kom det nødvendigeste Bohave lidt efter lidt — vel uden Stil — men det tjente til sit Brug, og det blev dog et lille, hyggeligt Hjem. Min Broder, som var den første-fødte, blev født den 26. November 1877 og var saaledes nær ved tre Aar, da jeg blev født den 26. Oktober 1880. Men imellem os var der født en lille dødfødt Dreng. Min Broder var altsaa i den Alder, hvor der kan laves en Masse Spilopper, og udsat for Forkælelse havde han jo været, om ikke mest af Fader og Moder, saa af Bedstemoder, Farbroder og Faster.

Jeg har et falmet Brev liggende, som Fader skrev til Faster Marthe; det lyder saaledes:

Lejre Overdrev, den 5. November.

K j æ r e S ø s t e r !

Jeg vil i Dag bringe dig den glædelige Nyhed, at vi er skænket en lille Datter den 26. Oktober, og al Ting er gaaet saa godt. Stine er saa rask, hun er oppe i Dag, og vores lille Pige er ogsaa rask. Lisbeth skal jeg hilse dig fra, hun er jo endnu heroppe, men maa Stine vedblive at være rask, saa er det Bestemmelsen,

at hun rejser Hjem paa Mandag. Moder er jo forlæst af at være ene med de to Tøser, men hun er saa rask, saa det kan jo nok gaa for en Tid at være ene. Vi har haft Fremmede hver Dag, saa vi har hverken manglet Mad eller Kage i denne Tid. Kirstine og Niels (Faders Søster og Svoger, boende i Højby) var her straks efter, at vi havde faaet den lille Pige, og i Gaar var Niels og Abelone (en Datter) her. Lisbeth skriver dig nok til, naar hun kommer hjem.

Saa vil jeg slutte mit Brev med en kærlig Hilsen fra mine Kone og Søster, og Hans skal jeg hilse dig fra, han er saa glad for sin lille Søster, han kysser hende flere Gange om Dagen, en kærlig Hilsen.

Din hengivne Broder

Ole Nielsen.

Naar jeg læser dette gamle Brev, hvor har jeg let ved at forestille mig det hele og dem alle. Min Bedstemoder var da godt 78 Aar, hun døde, da hun var lige ved 80 Aar, og jeg kan godt huske hende, jeg var da halvtredie Aar. Da Bedstemoder døde havde jeg en lille Søster paa et halvt Aar, og min Broder og jeg og den lille Søster havde da alle tre Kighoste, og naar vi hostede, blev det sort for Øjnene. Min Broder og jeg talte da om, at det nok var da Bedstemoder døde, det blev sort for vore Øjne. Fra nu af begynder saa Erindringerne at blande sig mellem hinanden, vi blev efterhaanden fire Piger. Hans var stadig den eneste Broder. Vor Velstand paa Børn øgedes, og jeg tror, det var det eneste den øgedes paa. Paa den Tid var mine Forældre vel nærmest fattige — naar der ikke er noget at tære

paa, er det ikke let at komme ind i daarlige Tider — og det gik vel nok lidt haardt ud over Faders gamle Hjem. Farbroder hjalp efter bedste Evne, Fader sled med sine store Bakker og uopdyrkede Jord, havde mænglet og ryddet Diger. Men han havde sit frejdige Mod og sin lyse Tro i Behold, ellers havde han ikke senere kunnet fortælle os, hvor han kunne fryde sig over Lærke- og Nattergalesangen, naar han stod op om Morgenens Kl. tre for at flytte Hestene, at de kunde være mætte, inden de skulde spændes for den tunge Mergelkasse.

Moder var forlæst med hendes Slid; Tøjet, som der ikke var for meget af, skulde dog holdes sammen om os alle, Pige Hjælpen var ikke altid lige god, og Pigen skulde malke og hjælpe til i Marken. Moder passede vist selv Kalvene, og vi solgte den Gang ikke Mælk til Mejeriet, saa der skulde laves Ost og kærnes Smør; jeg ser i Tankerne min Moder staa og trække Stangen op og ned i den lille Stampkærne og hører Fløden skvulpe rundt derinde. Det var et stort Arbejde, intet Under, at en Moder kan blive træt. Jeg husker ogsaa hendes milde Ansigt, hvis der en Eftermiddag kunde blive Tid til at køre en Tur til Kidserup. Da var gerne hele Flokken med, Moder med den mindste paa Skødet, og vi andre fire sad bag i Vognen lige nede paa Vognbunden, og vi trættedes gerne lidt, inden vi fandt en Plads til vore egne Ben. Den Fornemmelse, lige i det Øjeblik Fader satte sig til rette i Agestolen, samlede Tømmen og sagde saa: »I Jesu Navn, nu kører vi« — den glemmes aldrig. Var det om Vinteren, vi var ude at køre, ja, hvor kunde vi dog taale at fryse, som vi sad

der med Støvlenæserne vendt i Vejret med kun et Dækken over os, som vi var tilbøjelige til at trække fra hinanden. Var det om Vinteren, var Vejen jo ret lang til Kidserup; vi skulde da ned gennem Byen og ud forbi Lejre Station ad Hvalsøvejen. Om Sommeren kørte vi gennem Skoven, en dejlig Køretur — forbi Knapsø gennem en dejlig, ung Granskov, og vi sad der og udpegede de smukkeste Juletræer — ned af en stejl Lerbakke, hvor Hestene krympede sig ud mod Skaglerne for at holde paa Vognen. Min gamle Morfader, Christen Pedersen, var dengang levende, og en Gang, vi kom derhen, fortalte de, at han var gaaet i Marken, og da han skulde hjem, tog han en ung Hest, satte sig op og kom ridende hjem, han var da 89 Aar gammel; han døde, da han var 94. Det var altid uventet vi den Gang kom paa Besøg, Telefon fandtes jo ikke, og det faldt aldrig ind, at nogen skulde indbydes — naar det ikke var til en eller anden Festlighed — ej heller at sende et Brev først.

Maa jeg bemærke, at hvor Fader var kørende henne og skulde forbi Farbroders Port, at han kørte saagodt som aldrig forbi uden at være inde og vende om i Gaarden, det betragtede vi som en Selvfølge — ligesom det var en Selvfølge at køre ind paa Tilbagevejen. Var det bleven sent, stod Farbroder i Laagen — han kendte jo Vognrummelen og var da gaaet ned til Laagen — og ofte har han siddet en Time længere oppe for at vide, at Fader var kommen tilbage. Engang husker jeg, vi havde været paa Besøg i Blæsenborg, hvor Fader havde en Kusine boende, at kort før vi skulde derfra kom en af Døtrene og sagde, at det lynede saa stærkt; der blev

snart spændt for Vognen — men jeg mindes aldrig senere at have været ude i saadan et Tordenvejr — hvor Hestene dog fik Lov at strække ud, der var ikke Tid til at standse ved Farbroders Port, men Farbroder stod i Laagen, og jeg mindes endnu da Fader svingede ind paa Markvejen op over Farbroders Mark — det var nærmere — hvor Vognen dog raslede, ned ad den ene Lerbakke og op igen ad den anden, hvor vi Rollinger der bag i Vognen dog stødte vore Arme og Skuldre mod Vognkanten, mens Lynene gnistrede fra flere Sider og Tordenen bragede over os — men vi kom hjem inden Regnen styrtede ned. Den yngste sov i Vuggen, da vi kom ind. Vi var som nævnt nu fem Børn i Hjemmet, og det er utroligt, hvad Børn kan finde paa. Vi var — vel begrundet paa Travlhed — meget overladt til os selv, og min Broder var ikke den mindst opfindsomme; jeg husker, at han oppe i et Sandhul havde faaet lavet et lille Hus af nogle Teglsten og et lille Dræningsrør til Skorsten — han havde faaet fat i et lille Stykke Flæsk, som han hængte op i Skorstenen til Røgning, tændte Baal under, saadan blev Flæsket jo røget nede hos Faster Lisbeth i den aabne Skorsten. Bag efter spiste vi Flæsket, det knasede saa dejligt af Sand mellem Tænderne, men vi var enige om, at det smagte godt, saa dejligt af Røg. En Gang gik min Broder og jeg ude i Marken hos nogle større Piger fra Hvidesøhuset, som var der for at vogte Køer, og vi fandt da paa at fange Skruptudser og binde et Seglgarnsbaand om et af de bagerste Ben paa dem og tøjre dem paa Kanten af en Mergelgrav, det var saa vores Køer; jeg kan endnu se, hvor de stakkels Smaadyr

maatte strække Ben, naar de hoppede rundt og kom tilstrækkelig langt ud i Baandet. Og saadan i det uendelige af Paafund — mærkeligt at vi aldrig faldt i Moserne — jeg husker, vi gik paa Række efter hinanden paa disse Tørvebænke, der kan være imellem disse dybe Grave, hvor der skæres Tørv. Om Vinteren er der vist kun faa Steder, hvor der kan vanke saa dejlige Slædeture, som vi kunde faa oppe fra de store Bakker, og var vi inden Døre, var der ikke altid lige ryddeligt eller stille; min Broder spillede da meget paa Redekam, det kunde godt bruges i Mangel af en Mundharpe. Saa lærte Moder os at danse, hun havde lært mig baade Vals og Polka, inden jeg kom i Skole, og hun lærte os at danse Reel eller flette Ben; jeg kan se hende løfte den lange Kjole en Smule op, for at vi bedre kunde se, hvordan vi skulde sætte Benene, og inden længe dundrede flere Par Ben i Gulvet, som var oven over Kælderens. Min Broder gik en Vinter til Danseøvelse, da han var en halv Snes Aar, hvad han var vældig optaget af. Moder yndede ellers gerne om Aftenen, hvis Fader ikke var hjemme, at tage Bibelen, vistnok den eneste Bog, der fandtes, og fortælle os udfra den, da skubbedes vi om at staa Moder og Bogen nærmest. Hans hævdede sin Førsteret, saa kunde vi andre kigge, som vi bedst kunde. I Mørkningen var det altid Fader, der fortalte — altid smaa, selvavede Historier, jeg tror ikke, han kendte H. C. Andersens Eventyr — og han kunde saa mange Remser eller Smaarim, som han lærte os. Om Aftenen sad Fader tidt med Griffel og Tavle og tegnede forskellige Dyr og Skikkelser, som gerne med det samme blev til en hel Historie; det blev næsten som levende Billeder.

DA MODER DØDE.

Men en Dag først i April blev vi kaldt ind og fik Besked, at vi alle fem skulde gaa ned hos Farbroders, for Moder var ikke rigtig rask, og jeg kunde nok passe min Søster paa halvandet Aar — jeg var jo en stor Pige paa otte Aar. — Der var jo almindelig Glæde over, at vi fik Lov at gaa til Lejre og blive om Natten, men en Pige paa otte Aar har nu baade Forstand og ikke Forstand. Der kom en alvorlig Følelse op i mig, Moder var jo syg, jeg husker hendes brune Øjne, hvor de hvilede alvorligt paa mig, da jeg gav hende Haanden til Farvel, og jeg maatte kysse Moder, som laa der og var bleven syg.

Vi gik saa ned hos Farbroders og blev der om Natten, og Dagen efter — ja, vi legede jo — men Moder var jo syg, og der var noget alvorligt over Farbroder og Faster, og jeg tror, det først var næste Dag igen vi hørte, at der var en Doktor og at de var kørt til Roskilde efter en Doktor til. Hvad var dog det. Jordemoderen var der ogsaa. Men saa kom det forfærdelige. Jeg husker, jeg sad ved Vinduet med min lille Søster, da et Køretøj hjemme fra kom ind ad Porten, jeg saa Farbroder og Hans komme fra Stalden og gaa hen til Vognen; Hans var da elleve Aar. Pludselig gav min Broder sig til at græde voldsomt, og jeg hørte han raabte: Mor er død! Mor er død! Jeg tog min lille Sø-

ster og løb ud i Stakhaven og satte mig ved en Stak for at græde — hvorlænge jeg sad der, eller om der blev kaldt paa mig, ved jeg ikke, min lille Søster græd, og stadig lød min Broders hæftige Graad inde fra Gaarden, og jeg hørte han gentog: Mor er død! — men da jeg rejste mig op, kom Farbroder og mine to andre grædende Søstre mig imøde. Jeg husker bare, at Farbroder græd med os Børn og at han sagde, jeg tænker, Faster Ane kan komme og være hos jer; saa tog Farbroder min lille Søster fra mig, og vi gik ind.

Dagen efter blev min Broder og næst yngste Søster hentet hjem til Fader, vi andre tre skulde vente en Dag endnu, og jeg længtes heller ikke efter det, jeg kunde vel knap fatte, hvad der var sket. Dagen efter kom Pigen for at hente os, og da vi drejede ind i Gaarden, kom Fader ud af Døren og tog imod os. Hvor havde Fader forandret sig, hvor var han bleven bleg og mager, saadan havde jeg aldrig set ham før. Han tog min Søster op af Barnevognen og bar hende ind i Stuen, vi andre fulgte efter — Fader havde ikke sagt et Ord til os — men hvordan var det Stuen saa ud, hvor var det lange Bord henne, og hvad var det for fremmede Kerner, der gik ude i Køkkenet, hvor var alting fremmed. Fader tog os alle ved Haanden og gik med os op i Havestuen, hvor Lyset var dæmpet med Lagener for Vinduerne, og der, midt i Stuen paa det lange Bord, laa Moder med et Lagen over sig. Fader tog Lagenet til Side, for at vi skulde se Moder, den døde Moder. — I hendes Arm saa jeg et lille mørkt Hoved — en lille, dødfødt Dreng havde kostet Moder Livet. Fader strøg hende over Panden, mens Taarerne løb ham ned ad Kin-

derne, og saa gik vi tilbage til de stille, tomme Stuer igen.

Og Dagene begyndte at gaa deres Gang. FASTER Ane var kommen, men jeg syntes ogsaa, hun var saa fremmed, og Indtrykkene havde vel været mig for stærke, jeg var bleven saa angst, jeg var bange for at komme i Nærheden af den Stue, hvor Moder laa, og der var kommen en sort Kiste, som Moder var lagt i, og en Kone sad og syede mig en Kjole af sort Tøj, og vi fik alle sorte Forklæder med hvide Prikker i. Hvorfor alt det sorte, jeg var bange for det.

Den 11. April blev Moder begravet; det forekommer mig, at det var saa koldt, da vi kørte til Kirkegaarden, en lang Række Vogne kørte bagefter, Moders og Faders Søsken i de forreste Vogne, jeg synes, ingen var som de plejede at være. Fra Kirken husker jeg intet, kun at min Broder og jeg stod ved Faders Haand ved Graven, og at der blev kastet Jord paa. Jeg husker, at Pastor Redøhl var i Hjemmet før Begravelsen, at han kom hen ved Siden af Fader og os Børn, og at han lagde sin Haand paa mit Hoved og knapt kunde tale for Bevægelse — jeg synes, han var saa rar.

Faster Ane har saa tidt sagt, at hun aldrig kunde huske, at jeg havde været Barn. Nej, min rigtige Barnedom var ogsaa forbi nu, jeg var saa bange for, at FASTER skulde synes, at vi var nogle uartige Børn — jeg synes, jeg havde Ansvaret for mine Søsken. Jeg havde fra nu af mere Lyst til Arbejde end Leg. Moder havde lært mig at strikke, saa jeg strikkede selv Fødder i mine Strømper, og FASTER var dygtig til sine Hænder, saa hun fik snart lært mig at hækle og sy Korssting paa Stra-

maj, ligesom jeg ogsaa maatte til at være med at malke, jeg havde min bestemte Morgengerning, og hvor kunde jeg være ked af det, om der blev forlangt noget ud over den almindelige Morgengerning — jeg vilde være

Mine Forældre.

færdig til et bestemt Klokkeslet for at komme ind til mit kære Haandarbejde.

Moder havde glædet sig saa meget til, at vi fra Maj skulde til at sælge Mælk til Mejeriet, da det var en stor Lettelse og en god Fordel, men det kom hun altsaa ikke til at opleve.

Det var i Foraaret 1889 Moder døde; havde hun levet Maaneden ud, vilde hun være fyldt 41 Aar — jeg synes

jo ikke den Gang Moder var saa ung, som naar jeg tænker paa det nu.

Aaret før havde vi faaet rejst en Flagstang i Haven, og Fader kunde ikke godt tænke sig at fejre Hundreaarsdagen for Stavnsbaandets Løsning uden at hejse Dannebrog.

Tiderne var knappe, og Fader sad endnu smaat i det, men han tog levende Del i alt hvad der vedkom vort Land og Folk, derfor forstaar jeg ogsaa godt, at han til den Dag maatte have en Flagstang og have Dannebrog til Tops. Samme Foraar var Fader valgt ind i Sogneraadet, og jeg husker, at Farbroder kom Dagen efter og at de talte om det. Det glædede Fader, for han havde Lyst til det. Men jeg husker ham sige, at han havde ikke Raad til det, og at han kom til at have noget nyt Tøj. Den første Gang han skulde i Sogneraadet saa jeg ham staa inde i Sovekammeret med noget nyt brunligt Tøj paa, han havde købt det færdigsyet, den første og vist ogsaa eneste Gang, han købte et Sæt Tøj færdigt. Han fik sjælden nyt Tøj, men naar han skulde have noget, skulde hans Skræder sy det, og det skulde være godt.

HERTHADALEN.

Sommeren 1888 var der rejst en stor Sten inde i Herthadalen til Minde om Stavnsbaandets Løsning; jeg husker, at Moder havde os Børn med inde at se den store, kønne Sten. Som ganske lille Pige var jeg med Fader og Moder i Herthadalen til de store politiske Fester, hvor Folk stod pakket som Sild i en Tønde, der kunde den Gang samles Folk i tusindvis. Jeg og min Broder stod der og kunde ingen Ting se, men vi hørte, der blev raabt Hør! og vi saa, at Fader svingede med Hatten og raabte Hurra! Danmark leve! Men en Befrielse var det, naar jeg følte, at der kom Bevægelse i Folkehavet og Kursen blev vendt mod Svejtsarhuset, hvor Karussellen snurrede med dejlige hvide og brune Heste, Øjnene saa helt vilde ud af den bare Sprælskhed ved den dejlige Lirekassemusik — kunne jeg bare være heldig og faa en Tiøre, saa jeg kunde faa en Ride-tur der. Ikke at forglemme Kraftprøverne, som jeg husker der var en tre til fire Stykker af ved Siden af hinanden, hvor drabelige Karle prøvede deres Kræfter. En Luftgynge fandtes ogsaa — og saa de dejlige Baade, der sejlede paa Knapsø. Og saa alle disse Koner med franske Sjaler, jeg ser dem staa i Klynger og tale sammen, Armene holdt de saa morsomt i samme Stilling — det var de vist nødt til for at holde sammen paa Sjallet — og saa havde de Hovedtørklæder, hvorunder Guld-

nakkerne skinnede, ja, det var et Barns Indtryk af de store politiske Fester i Herthadalen. Hjemme hørte jeg, naar Fader talte med andre Mænd, Navne som Hørup, Berg, Bojsen, Estrup, Balthasar Christensen m. fl., ikke at forglemme Holstein Ledreborg, da kunne Fader blive ivrig, hvis ikke den Mand, han talte med, fuldtud delte hans Mening. Bedst husker jeg, at naar hans Fætter Anders Olsen fra Allerslev kom, var de ikke altid helt enige. Anders Olsen hældede senere til Rebellerne. — Hvor kunde Fader glæde sig over gode, nye Lovforslag — som den Gang, Loven om Alderdomshjælpen var kommen — jeg ser saa tydeligt hans Ansigtglæde, da han første Gang gik ned og betalte et Par gamle Koner her i Byen disse Penge. Den ene af disse Koner var Ane Niels Johansen, hendes Mand var en af de første Landposte. Hun havde tjent Bedstemoder her i den gamle Kongsgaard i 12 Aar og senere hjulpet til ved Vask og Slagtning, som hun ogsaa hjalp Moder ved Storvask og var til Tjeneste ved alle Barnefødslerne. Hendes Sønner er nulevende Bødker Chr. Nielsen og afdøde Niels Nielsen, »Skræderhuset«, Ledreborg Allé — han arbejdede al sin Tid paa Kongsgaarden —. Saa jeg forstaar saa godt Faders Glæde, naar han gik ned til den gamle Kone med disse Penge, og saa tog han en Spand nymalket Mælk med til hende. Fader har sikkert altid følt, at hun havde fortjent meget mere for sin Hjælp og Trofasthed, end han havde Raad til at betale.

Ja, Fader havde travlt. Skulde han til Sogneraads-møde, maatte han køre med Hest og Vogn — de første tre Aar boede Sogneraadsformanden paa Mannerup Møllegaard (Thomsen), og Møderne blev gerne holdt hos

Formanden, det tog en hel Dag, somme Tider flere Dage i Træk. Han klagede ofte over den Tid, det tog, men Lysten til at være med havde han, og Fader var af dem, som oplevede saa meget, naar han var ude, og disse Op-

Fader med sine Børn.

levelser fortalte han for os Børn, saa vi glædede os altid over, naar Fader skulde til et eller andet Møde. Dagen efter fik vi vor Part — det var gerne ved Frokosten, at Fader fortalte hvad han havde oplevet. Og hvor det smagte, dette Fedtebrød og Spegesild, som vi sad der, Fader for Bordenden, min Broder foran Bordet, Karl og Dreng paa den lange Bænk og vi Piger som det kunne træffe. Jeg tror ogsaa, min Broder havde en vis Evne

i at spørge, saa han nok skulde faa Fader til at fortælle. Jeg var ved at revne af Misundelse, naar jeg saa, at Fader og Hans gik sammen, og jeg kunde se, at Fader fortalte Hans saa meget — jeg var bange for, at gaa glip af det bedste. Farbroder kom som Regel ogsaa en Tur herop Dagen efter, Fader havde været ude, Farbroder levede jo med i alt vort. Fader var som Sogneraadsmlem ogsaa Medlem af Skolekommissionen, og det var jo to Gange om Aaret han to Dage i Træk skulde møde ved Eksaminerne — om Efteraaret gik det nok an, men i April var han bange for, det skulde blive i de Dage, Sæden skulde i Jorden — men han glædede sig til disse Eksaminer. Bedst husker jeg hans Ansigt, da han ved en Eksamen traadte ind i Skolen, jeg syntes, hans Hovede sad lidt højere end ellers; først havde der været Eksamen ved en Friskole, som da var i Blæsenborg, og da havde Fader haft et Ordskifte med Pastor Redøhl, hvor Fader følte sig som Sejrrherre. Vi gik i Skole i Allerslev, saa Skolevejen tog os to Timer hver Skoledag. Om Vinteren var det ved Lys vi gik hjemme fra, og vi kom heller ikke hjem før der var tændt Lys. Paa Tilbagevejen gik vi ind hos FASTER og Farbroder og fik en Taar Kaffe med som Regel en Tvebakke til. Kaffen stod om Vinteren paa Bilæggerovnen og ventede paa os. Var der slagtet, kunde der jo ogsaa staa et dejligt Stykke Ribben eller Medisterpølse og vente paa os, og var det den Dag, der var lavet Sortpølse, glædede vi os til at komme hjem fra Skolen. Min Broder har saa tidt sagt, at naar han var alene, fik han altid noget ekstra, han blev ved at beholde Førstepladsen hos FASTER og Farbroder. Men da

vor Moder døde, kom ellers min Søster Abelone herved — naar det blev Abelone var det vist fordi, hun var opkaldt efter Bedstemoder, og som saadan havde hun hos Farbroder haft en meget stor Plads. Farbroder havde taget sig sin Moders Død saa nær, at Fader maatte tale ham haardt tilrette, at han skulde tage sig sammen, naar han havde haft sin Moder til hun var 80 Aar, havde han ikke Lov til at sørge paa den Maade. De har fortalt, at for at opmuntre Farbroder fik Hans og jeg saa tidt Lov at komme derned. Jeg husker, at jeg den Sommer som Bedstemoder var død om Foraaret, at jeg første Gang gik alene derned og at Farbroder løftede mig op i Armene og vilde ikke tro, jeg alene var gaaet derned. Fader fortalte senere, at han havde staaet paa en Bakke og Moder paa en anden, for at de kunde se mig lige til jeg var naaet herved. Fader og Farbroder holdt Avis sammen, og den skulde vi saa have med hjem, naar vi kom fra Skole. Skete det, at vi havde glemt den, ja, Fader skændte ikke, men naar han havde sagt, hvor kan I dog glemme den, og vi saa det skuffede Udtryk i hans Ansigt, saa var det Skænd nok — ofte kom vel saa Farbroder med den, han vidste nok, Fader gerne vilde se Avisen. Hjemmet i Overdrevet og Hjemmet hos Fader og Farbroder bliver ved at være flettet ind i hinanden, saa det er umuligt at fortælle om det ene uden ogsaa at fortælle om det andet. Om det saa var Hundene, saa troede de vist, at de hørte lidt til begge Steder og kom sommetider paa Enevisit. Da fandt jeg paa en Dag at skrive en tre—fire Linier, som jeg bildte mig ind kunde rime, og bandt dem om Halsen paa Farbroders Hund, som den saa kom løbende hjem med. Naar

saa vor Hund hjemme fra kom ned til Farbroders, skrev Abelone til Gengæld et Rim som Svar og bandt om Halsen paa vor Hund, men min Søsters Rim og Svar var mine langt overlegne, saa den Sport hørte snart op. Om Søndagen var det en Selvfølge, at min Søster kom hjem — ellers var vi nede hos Farbroders, hvad vi gerne vilde for de flere Legekammeraters Skyld i Byen. Og disse Vinteraftener i Barndomshjemmet, hvor er de minderige. Naar Fader kom fra Roskilde og havde købt forskellige Farver af Papir til Julen, og vi Børn sad der om det lange Bord og klippede og klistrede — min Broder klippede Hjerterne, saa kunde jeg faa Lov at flette dem. Klokken otte skulde jeg med Pigen ned og malke — den Malketid den greb altid saa forstyrrende ind i den øvrige Virksomhed. Engang kan jeg huske, min Broder sige til mig da Klokken manglede ti Minutter i otte, at hvis jeg kunde holde min Arm stift ud i Luften i ti Minutter, saa skulde jeg faa alle hans Penge. Jeg mente jo sagtens, jeg kunde og begyndte med det samme; men jeg skal love for, at da jeg havde holdt den i fem Minutter, hvor gjorde det ondt i Skulderen, men jeg vilde ikke give op, jeg vidste nemlig, at min Broders Finanskasse var ret velhavende for Tiden, og jeg holdt ud til Klokken havde slaaet det sidste af de otte Slag. Men jeg havde tjent hele min Broders Formue, og han kom ogsaa ridderligt med den; der var nærvæd en halv Snes blanke Kroner. Jeg har aldrig følt mig saa velhavende som den Aften da jeg sad nede i Stalden og malkede, og min Broder glemte heller aldrig siden, da han satte hele sin Formue over Styr. Om Aftenen gik det ellers tidt for fuld Musik;

min Broder havde faaet en Del Øvelse i at spille paa Harmonika, og tidt dansede vi efter det; var det en Aften, hvor Fader og Faster ikke var hjemme, saa sendte vi Bud op til Havremarkshusene efter Per Frederiksens Datter, og saa blev det lange Bord flyttet ind til Bænken, vi havde jo en Karl foruden Pigen, og saa dansede vi, eller vi legede Blindebuk, og mange Gange tog vi Køkken og Bryggers i Brug med. Engang husker jeg, Legen gik for vidt. Jeg tror, min Broder havde gemt sig oppe i Pigekammeret, derover blev Pigen vred, og Legen gik i Stykker. Min Broder blev ogsaa vred og trak sig tilbage et Øjeblik; da han atter kom ind i Stuen var det med et Stykke Papir i Haanden, og saa gav han sig til at synge med al Harmens Kraft:

Der tjente en Pige i Lejre
 hos Gmd. Ole Nielsen.
 En Aften da vilde vi fejre
 Et lille gemytligt Spen.

Men just som det gik i det bedste,
 ja, da sagde Pigen stop,
 mit Kammer det maa I ej gæste,
 jeg vil ej ha' jer derop.

Jeg tror, der var et Vers mere, men det kan jeg slet ikke huske. Min Broder var da en fjorten eller femten Aar. Min Broder havde ogsaa vænnet sig til at spille Violin, og der var altid godt Takt, saa det var værd at danse efter. Mens han gik i Skole, havde han øvet sig paa, om han ikke selv kunde lave sig en Violin; Fader

syntes ikke, han havde Raad til at købe ham en, og jeg tror ogsaa, Fader var bange for, at Hans skulde faa Lyst til at blive Musiker. Min Broder prøvede saa selv paa at lave sig en af en Cigarkasse. Mange Gange mislykkedes det, men saa fandt han paa at skrabe Kassen saa tynd som muligt med Sandpapir; Lydhuller, Skruer, Strengholder og Stol skar han selv ud, og saa tog han sine gamle Skrivebøger og klistrede den over med, for at faa den rigtig tæt, en Bue lavede han, hvortil han brugte Hesthaar. Han købte rigtige Streng for sine Spareskillinger — og saa begyndte Musikken. Hvor blev Fader forbavset, da Hans begyndte at spille Melodier med det samme. Jeg kan endnu se min Broder staa med den overskrevne Violin under Hagen og spille »I Kongelunden skal Brylluppet staa, med Sang og klingende Spil«, derpaa trala la — — —. Den hjemmelavede og ejendommelige Violin var vel noget-hæs, men spille kunne min Broder paa den, og den fik en meget iøjnefaldende Plads paa Væggen — min Broder fik dog saa Lov til at ofre to Kroner paa en brugt Bue — det hjalp straks lidt.

Engang, vor Skolelærer (Lærer Madsen) kom paa Besøg, blev han meget optaget af Violinen og af, at Hans kunde spille paa den. Madsen havde jo nok lagt Mærke til, at Hans interesserede sig stærkt, naar han somme Tider stemmede Violinen.

En Dag, da vi var i Skole, blev Hans kaldt ind efter Skoletid, og Madsen forærede Hans en Violin — han havde én foruden den han brugte — og Hans laante hans Violinkasse til at bære den hjem i. Jeg kan endnu se Hans, da han snart indhentede os Piger og gik rask

og stolt omkring os. Det var det sidste Aar, Hans gik i Skole. Min Broder har ofte sagt, at han vist aldrig har oplevet noget, hvorved han følte stærkere Glæde, end for den Violin. Nu blev den overklistrede Violin kasseret, og den virkelige maatte holde for, og den blev heller ikke sparet.

Paa den Tid havde vi begyndt at faa Damptærskværket, saa vi tærskede en Dag, Rugen blev plejlet og en Del Havre skaaren i Hakkeise til Hestene. Saadan en Tærskedag var en hel Fest, det var jo de kendte Husmænd fra Byen og Farbroders Karle, der hjalp til. Efter Fyraften maatte min Broder have fat enten paa Harmonikaen eller ogsaa Violinen, og inden længe var Stuen ryddet og Tærskefolkene dansede paa Strømpe-sokker; vi Pigebørn, Tjenestepige og Husmandens Datter, ja selv Faster, maatte have sig en Svingom. Selvfølgelig var min Søster Abelone og Farbroder mødt. Hvor Farbroder dog kunne more sig over al den Hal-løj.

Naar vi havde indhøstet og tærsket, skulde Kørerne gaa løse, og min Broder skulde vogte; men det tror jeg ikke han egnede sig til, dertil havde han altfor travlt. Han har lavet mange gode Vogterhuse, men mens Huset blev bygget, kunde Kørerne nemt komme over Gærdet. Engang var han kommen i Tanker om, at han skulde have lavet sig et lille Tærskeværk — han havde faaet fat paa et gammelt Rokkehjul, hvorom en Rem naaede hen til hans Tærskeværk. Jeg husker ikke, hvorledes Tærskeværket var lavet, men kun, at naar vi drejede paa Rokkehjulet og Hans puttete nogle Straa i Maskineriet, saa kom Straaene frem over fire smaa

Halmvipper, som vippede udmærket op og ned, naar Maskineriet gik. Men al det kunde han jo ikke lave ude hos Kørne, saa han maatte jo hjem paa Stueloftet, og han forsikrede, at han udmærket kunde holde Øje med Kørne derfra, og det kunde han ogsaa paa den Maade, at naar den lyserøde Ko var kommen ind over Gærdet og ind i Stine Sørensen Hvidkaal, saa raabte Hans ned af Lemmen fra Loftet: »Skynd dig at rende, den lyserøde er inde paa Stine Sørensen«. Der var ikke Tid til Protest, men hvor var jeg harm, at jeg skulde jages fra mit Arbejde ud efter Kørne, naar det hed sig, at det var Hans, der vogtede. Engang kom saa Fader hjem fra Roskilde med en Del Hvidkaalshoveder bag i Vognen, som Stine Sørensen fik som Erstatning for dem, Køerne havde ødelagt. Vi duede ikke til at vogte Køer. Fader fæstede saa en lille Dreng paa en halv Snes Aar, som tjente der om Sommeren, saa længe han gik i Skole, og siden til han døde af Gigtfeber, 20 Aar gammel. Min Broder og jeg gik ofte sammen nede ved Tørve-moserne, de var tildels tomme, om Sommeren blev Vandet lukket ud, forsikrede han, at han godt kunde springe over den store Grøft, hvor der var noget Mudder paa Bunden; da jeg forsikrede det modsatte, skulde han da vise, at han kunde og tog Tilløb, men han naaede kun Kanten af Grøften og gled med begge Ben ned i Mudderet lige til Knæerne. Ja, saa gik vi hjem, mens Hans ivrig forklarede hvilket Uheld det var, der var Skyld i, at han ikke var kommen over. Saa havde min Broder engang faaet lavet en Luftgynge nede i Loen ved Hjælp af et Par lange Lægter og en Stige, jeg kan ikke beskrive hvorledes den virkede, kun at vi Søstre

blev trukket op under Hanebjælkerne. Hans forsikrede, at Gyngen nok skulde holde — var vi faldet ned; kunde vi ogsaa godt have slaaet os ihjel — men Gyngen holdt, jeg tror dog nok den blev forbudt, den var for livsfarlig. Det ene Minde trækker det andet med sig. Hans lavede ogsaa en Karussel ved Hjælp af et Vognhjul og en lang Stige, naar en drejede Hjulet rundt, fik vi jo en god Snurretur; den morede vi os længe med, men saa havde en af os nær faaet knust en Finger, og saa hørte det op. Jeg hørte en Gang en Mand sige, det skulde ikke være min Dreng, saa skulde han ikke faa Lov at ødelægge alle de Søm og Brædder.

I Sønnerne fra Fredshøj havde min Broder et Par jævnaldrende Legekammerater, og de har vist udført mange flere Vovestykker tilsammen end jeg kender; kun ved jeg, at de sejlede paa et Stakit paa Langesø. Langesø er, naar den er fyldt med Vand, ret dyb og har en Størrelse af en halv Snes Tdr. Land. Saa lavede de i Fællesskab en Baad med Aare og hvad der hører til, som de roede ud paa Søen med, men de skulde dog helst være to i Baaden, for at den ene kunde øse mens den anden roede.

Det kunde se ud, som om min Broder aldrig bestilte noget nyttigt; det tror jeg netop, han gjorde, han var altid beskæftiget, og han var tidlig med i Bedriften, kunne pløje en lige Fure, da han var i Konfirmationsalderen, han kunde binde sin Skaar i Høsten i den Alder, ligesom han kunde bruge sin Le. Fader lod lave et lille let Mejred til Hans og en lille, nem Rive til mig, at jeg ogsaa kunde neje min Skaar op i Høsten. Der var Festglans over Arbejdet, naar vi saadan rykkede i Marken,

og Fader var altid saa munter, saa Tonen var let og fri; jeg husker dog ogsaa, at jeg har været saa træt af at tage Neg fra, at jeg tror, jeg var besvimet, hvis jeg skulde have gaaet en Omgang til. Og hvor var det en dejlig Følelse den Dag, vi kørte det sidste Læs ind. I tørre Somre kunde Høsten tidt være sparsom oppe paa Bakkerne, men Fader sagde altid, her er dog noget, og saa siger vi Tak for det, der er. Ved Indkørselen hjalp Fader og Farbroder altid hinanden ved skiftevis at laane Mandskab og Køretøj. Efter Høsten glædede vi os til Mikkelsgildet, som blev holdt den rigtige Dag, den 29. September, nede hos Farbroders, og da Farbroder havde en to—tre Husmænd derfra Byen, der gerne gjorde nogle Høstdage, og de kom med deres Familie, og Fader med sin Familie og Høstfolk samt Tjenestefolk, saa kunde det blive en ret stor Forsamling. Vi mødte Kl. 12 til Middag. Hvor saa Faster og Farbroder glade ud, naar de tog imod os den Dag. Og hvor smagte Oksekødssuppen godt, og bagefter Peberrodssaucen til Kød. Suppen blev kogt ude i Bryggerskedlen, men ellers var det forbavsende, at Faster kunde faa det lavet ude i den aabne Skorsten; der var Søsterkage, der var værd at bide i, og Klejnerne, hvor smagte de godt, og Æbleskiverne — hvor kunde Fasters Æbleskiver smage — hun brugte mest Bygmel, men det kendes vel knapt mere. Fra først, jeg husker, fik Mændene Æbleskiver og en Snaps til Underholdning, indtil Suppen kom. Mændene sad i Borgerstuen, der var kun dækket med flade Tallerkener og Træskeer, saa langede de til Suppefadet, hvori Risen med de mange Svedsker og Rosiner var lagt, førend den kom paa Bordet. For Bordenden sad

Barndomshjemmet.

Fader og Farbroder, og min Broder maatte som mindre staa lige paa Hjørnet ved Siden af Farbroder og spise Suppe af en Skaal. Konerne sad i Mellemstuen, hvor der var dækket med Fasters dybe, blaa Tallerkener med det kinesiske Landskab paa, der spiste de med Tinskeer. Hvor var de pæne disse Koner, som sad der. Husmand Peder Hansens Kone med sit smukke Lin om sit lyse, milde Ansigt, Bødkerens Kone, som var købstadsfødt, sad der med sin kønne, glatte Frisure, og Distriktsjordemoder, Madam Christensen sad der med sin dejlige hvide Kniplingskappe paa Hovedet og var selve Værdigheden (hendes Mand gjorde gerne nogle Høstdage), og hvor Faster Lisbeths Lin og Huesæt dog klædte hende godt. Faster Ane hjalp gerne lidt til. Hun mødte gerne i en lille sort Fløjls hue, hun havde et stort, svært Haar og følte sig altid besværet af de store Huer. Ja, saa gik Snakken og Latteren som en Summen, alle Ansigter saa saa glade ud. Naar der var spist, gik Mændene en Omgang ud i Gaarden, mens der blev taget af Bordet, Konerne, tror jeg, gik tidt en lille Omgang hjem, hvor de tog hinanden med paa Besøg. Imedens var der travlt med at faa lavet Kaffen, den længtes Konerne efter, og naar Konerne sad om Bordet igen, og Duften af Fasters Søsterkage blandede sig med Duften af Kaffen, ja, saa var Humøret ikke mindre, ligesom Appetitten, som det havde været ved Suppen. I Aftenstunden gik enhver hjem og fodrede Kreaturer, og vi fra Overdrevet maatte jo hjem og malke og fodre Dyrene. Naar vi saa var samlet igen, og der var spist til Aften, tog Dansen sin Begyndelse, eller vi Børn først legede Runddanse, saa havde vi Mellemstuen til vor

Raadighed, Konerne sad da i Sovekammeret og snakke, Mændene spillede Kort (Sjavs), senere naar min Broder fik fat paa Violinen, kom de ældre med i Dansen — hvor kunde disse vide og lange Skørter suse rundt og hvirvle Sand og Støv op, saa vi lige kunde se min Broders Ansigt gennem Taagen, som han stod i Stuens mest afsides Krog med sin Violin under Hagen.

Mange Gange maatte der vist saa Kvældsnadver til, inden vi gik hjem, men saa var vi ogsaa trætte. Og Dagen derefter, ja, nu havde vi altsaa overstaaet Mikkelsgildet, som vi havde glædet os til saa længe, og Dagene begyndte igen med deres Paafund og Virksomhed. For Børn er Sommer og Vinter lige gode, saa snart vi naaede Mortensdag, begyndte vi at glæde os til Julen, og Dagen til Juleaften, hvor var den spændende — som den vel er det endnu for Børn. Ikke fordi vi fik Gaver, det var ikke almindeligt den Gang, men et stort Juletræ havde vi i al den Tid, jeg kan huske, og som store Børn begyndte det at blive min Broders og min Gerning at pynte Juletræet, og det tog en hel Eftermiddag og var meget spændende, naar vi fik laaset Døren, for at ikke de mindre Søstre skulde komme ind. Der skulde jo bindes Baand i Kringlerne, og naar FASTER kom med et helt Forklæde fuldt af dejlige store, røde Æbler, ja, saa kunde jeg faa Lov at binde Baand i Stilken og Hans hænge dem op, Hans mente jo, jeg var mere fingernem til det Stykke Arbejde. Julestjernen i Toppen havde Hans lavet — og naar saa Duften af Risengrød og Ribbensteg trængte ind til os, ja, saa havde vi Jul! Julebordet var altid dækket med to Lys, foruden Hængelampen, der blev ikke sunget eller holdt Bordbøn, men hvor jeg sy-

nes, det var højtideligt, naar vi sad der omkring Bordet med den lange, hvide Dug, der blev talt mindre end ellers, og bagefter, naar vi tog Fader i Haanden og sagde Tak for Mad, saa mindes jeg, at jeg var saa højtidelig, saa jeg godt kunde græde. Ved Syvtiden kom saa Per Frederiksens, og saa var vi færdige til at gaa rundt om Træet. Fader, Hans og Tjenestedrengen Niels fra Hvidesøhuset havde gode Sangstemmer, som fyldte godt mellem de mere ubetydelige. Disse Barndommens Julesalmer beholder altid deres uudslettelige Præg. Nytaarsaften var vi de samme Mennesker samlede, men da var det om at gøre at faa lavet lidt Halløj.

Nu begynder vi at blive store Børn og nærme os Konfirmationsalderen; vi havde jo ogsaa været Børn længe og haft mange Oplevelser sammen. Hvor jeg glædede mig til, at min Skoletid nu snart var forbi, den havde jeg aldrig været optaget af. Om det var den lange Skolevej eller om det var fordi, jeg ikke var saa godt begavet som min Broder og Søstre, véd jeg ikke — de har altid haft meget tilovers for deres Skoletid — og vi havde dog den samme Lærer, som ogsaa jeg holdt af og saa op til med et Barns fulde Tillid. Jeg vilde hellere være hjemme og bestille noget eller hører Fader fortælle Historier fra sin Skoletid, hvor der vankede baade af Spanskrør og Rebtamp. Eller naar han fortalte os, da han som ung var med i den første Skytteforening lige efter 64, hvor han og hans Kammerater, naar de gik fra Skydning, sang af deres Lungers fulde Kraft:

I vor Barndom vi hørte Kartovernes Brag,
 og vor Drot fik vi kær, og vort Land og vort Flag.
 Gennem Kruttdampens Sky saa vi Frihedens Sol.

— — —

Fremad, Marsch med lystelig Sang, Maalet naar vi dog
 nok engang.

Under Hurra, under Hurra, Hurra og Jubel og Klang,
 rask afsted; vi kan ej koldt se Tyranner Sejer beholdt.
 Leve Danmark, leve, leve, leve Danmark, vor Moder,
 den Havfrue stolt.

Saa gik Fader frem og tilbage paa Gulvet og sang
 for os Børn, som i Skumringen sad stille og lyttede.

UNGDOMSHJEMMET.

Saa naaede vi Efteraaret 1894, hvor jeg skulde konfirmeres; den Dag havde jeg glædet mig meget til. Det havde været nogle lange, varme Spadsereture fra Lejre Overdrev til Ousted Præstegaard, og det var derfor intet Under, at jeg ofte var søvnig, naar jeg kom til at sidde stille. Førend jeg gik hjemme fra havde jeg hjulpet til med Morgenmalkningen; men det forekom mig altid, at Pastor Redøhl var forstaaende imod mig, naar han saa, jeg var søvnig. Min Moders den ny, sorte Kjole, som nu havde hængt i Skabet i seks Aar og ventet paa, at den skulde syes om til min Konfirmation, kom nu frem, men jeg var ikke glad for, at jeg ikke skulde have en hel ny Kjole — først senere gik det op for mig, at den kunde jeg nok være tjent med. Nu var jeg jo altsaa en stor Pige, og da den unge Pige, som tjente her, skulde blive til Maj, var der jo Overskud af Arbejdskraft. Hvorfor det blev bestemt, at jeg om Vinteren kunde være Storpige nede hos Farbroders. Min Søster Abelone var jo nu tolv Aar, saa hun kunde da ogsaa bestille en hel Del de to Dage om Ugen, hvor hun ikke skulde i Skole. Der var nu knap saa megen Malkning nede hos Farbroders som hjemme hos Fader, der fulgte bedre med, medens Farbroder helt igennem var gammeldags, han vilde ikke have Roer og sparede paa Kraftfoderet, saa jeg tror, at Malkningen i og for

sig ikke var mig for streng. Men alligevel gik det temmelig hurtigt op for mig, at jeg fortrød, jeg var taget derned, for havde jeg ikke selv villet, var jeg heller ikke kommen der; det var mig selv, der havde faaet den Idé — jeg skulde vel straks ud og prøve mine Kræfter. Faster Lisbeth var en Del gigtsvag i Hænder og Fødder, saa kunde hun bare faa lavet Maden ude paa det aabne Ildsted — der vilde jeg meget nødig være med — saa var det godt. Faster var ligesom Farbroder helt igennem gammeldags, der maatte ingen Forandringer gøres. Jeg husker, hvor det irriterede mig, naar Faster sagde: »Saadan brugte min Moder«, jeg syntes dog, der var en Grænse. Faster kunde blive vred, naar vi satte dybe Lerskaale ind paa Bordet til at øse Middagsmaden op i. Ligeledes var der lange Brætter (Langskagler) til at spise Flæsk paa, og kun naar der var Eftermad med en eller anden Slags Dyppeelse til, fik de flade Tallerkener. Ogsaa i deres Klædedragt var Farbroder og Faster uhyre gammeldags. Faster med Hvergarnskjoler med en uhyre Masse Rynker paa Nederdelen, men maaske var det mere ejendommeligt, at Farbroder blev ved med at vilde gaa i sin korte, hvide Vadmelstrøje og lange, hvide Strømper; til pænere Brug havde han altid sort eller blaat Vadmelstøj. Var Farbroder og Faster uhyre nøjsomme, havde de dog lært at sætte Pris paa en god Kop Kaffe; der kunde de til enhver Tid være med, skønt det vel ellers var noget, de knapt kendte til i deres Barndom. De fortalte, at det kun var om Søndagen, de begyndte at faa Kaffe i deres Barndom. Men ellers var Farbroder total Afholdsmand, hvilken som helst Slags Vin eller Spiritus smagte han

aldrig, ligesom han heller hverken røg Cigar eller Pibe. Vinteraftenerne nede hos Faster og Farbroder fandt jeg var hyggelige, og naar først Bilæggeren var bleven rigtig fyret med nogle tykke Favnstykker Bøgebrænde, saa der blev varmt, og Farbroder rakte op paa Hylden under Loftet, hvor forhen Mælkefadene havde staaet, og tog den nye Almanak eller Ingemanns Romaner, var der hyggeligt. Farbroder var saa meget for at læse. Der var ellers ingen Bøger, men Ingemanns Romaner var bleven foræret ham, og dem kunde han ikke blive træt af at læse; han læste dem Vinter efter Vinter. Eller naar en af Byens Mænd kom paa Besøg en Aften. Var det Jordemodermænd Hans Christensen, der kom, saa kom Skakbræddet frem, ved det har Farbroder og Hans Christensen forslaaet mange stille Timer, de var hinanden nogenlunde jævnbyrdige i Spillet. Var det Smeden, der kom, som ogsaa var barnefødt i Byen og jævnaldrende med Farbroder og Faster, saa skal jeg love for, det ikke var kedeligt, saa blev alle morsomme Tildragelser lige fra deres Skoletid opfrisket. Smeden havde en udmærket Sans for Humor, og Faster havde paa mange Omraader en sjælden Hukommelse og en god Fortælleevne. Hvor kunde det være morsomt at høre paa dem, som de sad der og lo og snakkede. Eller det var Skræderen, der kom en Aftenstund (samme Mand var senere Landpost Niels Jensen), han havde været Skræder i sine yngre Dage og blev derfor i Byen kaldt Skræderen. Naar han fik sat sig til rette paa en Stol, og det gammeldags lune Smil og Blink i Øjet kom frem, og Faster ogsaa fik sat sig, ja, saa manglede det ikke paa smaa, lækre Nyheder. Der kunde

jo nok spørges Nyt paa en daglig Spadseretur fra Lejre Station og en Mil ud i Sognet. Eller hvis Skræderen kom til at fortælle om, da han var med i Krigen 1864 og blev taget til Fange og ført til Tyskland, hvor han sad fangen i Fæstningen Spandau; eller de talte om den eller den af deres Kammerater, som var falden i Krigen, ja, saa blev deres Ansigter mere alvorlige. Var Faster Marthe en fjorten Dages Tid hjemme paa Besøg, saa var det ret almindeligt, at hun og Faster Lisbeth skulde have dem et Slag Kort (Parret Hanerede), inden de gik i Seng. Min Søster og jeg kunde nok ogsaa lide at spille Hanerede, eller vi tog Skakbrædtet og spillede Dam. Hele Ugen glædede vi os til Fredag, saa kom »Ugens Nyheder«. Men det bedste af det hele var, da jeg følte, at Dagene begyndte at længes, at Foraaret nærmede sig, saa jeg kunde komme hjem i Overdrevet igen. Hvor jeg syntes, Lærkerne sang dette Foraar, eller var det fordi, der var noget inden i mig selv, der jubledede omkap med dem.

Saa til Maj kom jeg hjem igen. Jeg havde aldrig før lagt Mærke til, hvor lyst og friskt der var. Og hvor var det dejligt at gaa med Aag og Spande ud i Marken og malke Køerne. Og en af de første Dage i Maj gik jeg oppe paa den højeste Bakke og hjalp Fader med at pille Sten sammen — hvor var der kønt, hvor kunde jeg se langt bort, og Fader saa saa glad ud, nu behøvede han ikke mere at holde fremmed Pige Hjælp, nu havde han naaet det Maal. Og min Broder var nu sytten Aar og som saadan Forkarl. Fader havde nu faaet samlet alle Overdrev'erne, ialt omkring et halvt Hundrede Tdr. Land. Vinteren efter, at han havde faaet det sidste

Overdrev, holdt han to Karle, fordi vi havde Mælkekørslen, foruden at der nu skulde jævnes et Gærde. Flere Sonire i Træk blev der inerglet, det var en streng Mark at faa dyrket op, den havde aldrig været under Plov, og det kostede Redskaber og Hestekraft. Saavidt jeg husker, blev den Mark holdt for sig selv i seks eller syv Skifter. Der blev saa merglet et Skifte hver Sommer, og det var et strengt Arbejde at skovle det tunge, fede Ler paa Mergelkassen i de varme Sommerdage. Jeg ser ham endnu, den Mand, hvor han svedte, naar han stod der i den dybe Lergrav, som var paa Siden af en Bakke, der vendte lige mod Syd. Intet Under, at han tørstede; vi Pigebørn fandt det ubegribeligt, at en Mand kunde drikke saa mange Potter Øl om Dagen og spise saa mange tykke Stykker Mad, men det har sikkert ikke været saa mærkeligt. Hvor kunde der saa blive et godt Stykke Sæd efter Merglen, og naar Jorden havde faaet en streng Omgang med Ploven. Det sidste Skifte tror jeg dog ikke blev merglet, det havde jo nu været under Plov, og paa Gødningsomraadet var der sket gode Fremskridt — ligesom vi nu ogsaa dyrkede et Stykke Roer. Men det gav Arbejde alt sammen, og vi var ikke særlig duelige til at luge Roer, ligesom ogsaa Redskaberne var for daarlige, saa selv om vi ikke havde saa stort et Stykke, havde det dog nær taget Modet fra mig. Disse Lerbakker de blev, naar Vejr og Vind tørrede dem, som et Stengulv. Da havde min Broder det langt bedre, Brakmarken skulde ogsaa passes, og pløje var hans kæreste Arbejde, hvor han sang, naar han gik derude i Marken, han lagde alle sine Kræfter deri; bedst husker jeg:

Jeg er en simpel Bondemand
og jævn og ligefrem,
dog elsker jeg min ringe Stand,
thi i mit lille Hjem,
der vokser Blomster milde
med Farve og med Duft.
Min er den klare Kilde,
og min den friske Luft.

Jeg fødtes op ved Fuglesang,
af den jeg lærte lidt,
jeg synger, naar jeg føler Trang
at flyve let og frit.
Jeg synger bag ved Ploven
og under Leers Klang,
saa Bakkerne og Skoven
gi'r Genlyd af min Sang.

Og naar jeg er af Arbejd' træt
og Dagen er forbi,
min Aand er frisk, mit Sind er let,
og jeg er glad og fri.
Og jeg vil ikke bytte
med nogen Mand paa Jord,
og jeg vil ikke flytte
fra denne Plet i Nord.

Og hviler jeg en føje Stund
og tager Pen og Bog,
da kæmper jeg paa Aandens Grund
for Fædreland og Sprog.

Men gælder det at stride
 for Frihed og for Fred,
 jeg lægger alt til Side
 og gaar i Kampen med.

Om det er fordi, at det var en af de Sange, Fader holdt af (den var jo digtet i hans Ungdom af Mads Hansen), eller om det var fordi, at selve Omgivelserne passede til Sangen — vi havde jo det hele, Skov og Bakker, ja, selv den klare Kilde sprang frem nede paa Farbroders Mark, den herligste Fuglesang, og den lifligste Blomsterduft af alle mulige vilde Smaablomster, som havde frydet dem paa Overdrevsmarkerne og endnu stod smukt paa Vejkanter og Stengærder ind mod Hovmarken; hjemme i Stuerne stod Potteplanterne tæt og i fuldt Flor (Faster elskede sine Blomster) — at jeg mindes den, ved jeg ikke. Men den Sang er som knyttet til Hans og vor Opvækst. Ja, takket være alle de Oplevelser, som kaster Glans over det daglige Slid. Vi maatte tidlig op om Morgen. Mælkevognen gik derfra ved halv seks Tiden, og til den Tid skulde vi have været et godt Stykke ude i Marken og have malket, saa senest Kl. fire maatte vi op. Men ogsaa fra disse tidlige Morgentimer er der dejlige Minder, som næppe kan beskrives; hvem der en saadan tidlig Sommermorgen har siddet oppe paa en høj Bakke (selv om det kun var for at malke en Ko) og følt, at Solen vilde frem, og set, at Taagen eller Duggen begyndte at lægge sig, hvilket vidunderligt Taagehav at se ud over, naar saa de forskellige højere Punkter eller Skovtoppe ind over Lindene og Borrevejle kom frem, og de runde Bakkekam-

me, som jeg ofte syntes lignede mægtige Hvalfiske, der laa og svømmede i Havet, og al den herlige Nattergalesang inde fra Birkemosen paa Hovmarken, der blandede sig med Sangen fra de mange smaa Lærker, der nu fløj saa højt deroppe i Solskinnet. Gøgenes Kuk-Kuk og Skovduernes Kurren havde vi jo derinde fra de smaa Skove; ja, da har det sket, mens jeg sad og nød al den Natur, at Spanden var bleven fuld og Mælken begyndte at flyde over, saa jeg skyndsomst maatte have en anden Spand. Men det trykkede ogsaa lidt i Skulderen, naar vi unge Piger gik med Aaget og de fyldte Spande ned ad Bakken, og hvor var Græsset saa dyndvaadt af Duggen, saa inden vi kom hjem, sjappede Vandet i Træskoerne, og Skørterne slog som vaade Klude om Benene. Men al det kunde der jo snart raades Bod paa. Eller var det en Grundlovs- eller Pinsemorgen, vi sad deroppe paa Bakkerne, da var det morsomt at se, hvor Flaget kom først op. Hans tog gerne vort Flag frem Aftenen før, for at han kunde trække det til Tops med det samme, han kom af Sengen, og inden han gik i Marken for at flytte. Var det paa en Pinsedag, skulde der jo gerne nogen i Kirke, og paa den Tid straks efter vor Konfirmation, blev det jo brugt at give Præst, Degn og Klokke et Højtidsoffer (Penge) i en lukket Konvolut, som saa under Salmesang blev dem overbragt. Da den Skik nu snart sled paa sit sidste, var Højtideligheden, om der har været en saadan ved den engang, ved at vende sig til det modsatte, hvorfor min Broder gerne vilde overbringe Offeret.

Om Søndagen havde min Broder travlt med at blive færdig og komme paa Skydebanen. I Skytteforeningen

havde han været med fra før sin Konfirmation. Mens vi var Børn, ja, første Gang var før Moders Død, blev de store aarlige Kapskydninger holdt paa vor Mark; Skytterne stod ikke ret langt fra Haven og skød over mod de store Bakker. Hvor var det morsomt for os Børn at se, naar Skiverne vippede op og ned, og Stangen kom frem for at vise, hvor Kuglen havde ramt, og se paa disse mange Skytter. Og hvor festligt en hel Flagallé var rejst op til nogle Telte, som der var Flag og stod forskellige Steder, og hvor de smeldede i Vinden alle disse Flag. De første Aar var der et stort Spisetelt. Bagefter marscherede Skytterne med Musik i Spidsen ind i Herthadalen; min Broder og andre Drengene sluttede Troppen. Disse Skyttefester blev senere flyttet til Boserup. Min Broder stod al sin Tid i Skytteforeningen, selv om han senere ikke tog Del i Søndagsskydningerne. En Del Aar var han Formand for Skytteforeningen.

Havde min Broder haft travlt med mange Ting som Barn, var det ikke mindre nu, han gled ind i Ungdommen. Lommebogen skulde passes; den var for Heste, Køer og Svin, for Folkehold og Dagtlønninger o. m. a. Om Aftenen et Par Gange om Ugen i Aftenskole, som blev holdt i Blæsenborg Friskole. De første tre Aar, Hans gik der, holdt Snedker Niels Nielsen, Aavang, Aftenskole, de to sidste Vintre en Lærer Poulsen. Tjenestdrengen Niels fulgte ham trolig den meste Tid, saa fik vi Besked, førend de gik, at vi maatte ikke glemme at sætte to Stykker Fedtebrød med gammel, stærk Ost paa til dem, for de var sultne, naar de kom hjem omkring ved Ellevetiden. Den Aftenskoletid var en munter Tid; Dagen efter, ved Frokosten, blev der saa fortalt alt, hvad

der kunde lade sig fortælle, der var jo tidt mange Morsomheder passeret. Og vi Søstre glædede os til Juletræsfesten som til Afslutningsdansen. Min Broder har tidt sagt, at den Aftenskole hjalp ham saa godt frem i Skolekundskaber. De Aftener, der var tilovers i Ugen, var der mange Ting at tage fat i. Landbrugsregnskabet skulde føres og øves, Violinen skulde have en Omgang, og Aviserne skulde læses. Der var Roskilde Dagblad, Agrardagbladet og Ugebladet (Fredsbladet), og ud fra dem havde Fader og Hans meget at tale om med hverandre. Begivenhederne paa Rigsdagen blev fulgt med Interesse. Nærmede det sig virkelig, at vi skulde have en Venstreregering. Der er især et Navn, som træder tydelig frem, nu jeg mindes alt dette, Christensen Stadil, den Mand havde Fader store Forhaabninger til, og min Broder ikke mindre Forhaabninger foruden en vældig Beundring. Jeg husker saa tydelig en Dag hernede i den gamle Have, at Hans holdt et helt politisk Foredrag for os Piger, som vi imidlertid ikke forstod en Smule af. Det eneste, jeg husker, er, at Hans sagde: »I skal se, at faar vi engang et Venstreministerium, kunde Christensen Stadil gerne træffe at blive Minister. Tidlig fulgte Hans Fader til de politiske Møder. Hvor gammel Hans var, mindes jeg ikke, men det har vel været omkring de tyve Aar. Jeg husker, Fader fortalte, Hans havde bedt om Ordet, og at Fader sagde, det gav et helt Ryk i ham, da han saa, Hans rejste sig op for at sige sin Mening. Fader havde altid følt sig trykket af Bundetheden og ikke kunnet træde frem i en større Forsamling for at fremsætte sin Mening, derfor glædede det ham, at Hans altid følte sig saa frigjort.

En Gang om Ugen gik Gaardmændene her i Byen sammen for at spille Kort, og kunne min Broder være heldig at slippe med der, lod han det ikke gaa fra sig. Saa langt jeg husker tilbage havde disse Klubaftener bestaaet, og selv om jeg som ung Pige syntes, det var de kedeligste Aftener, jeg kendte, saa har jeg kun godt at sige om disse Aftener, naar jeg tænker tilbage paa dem. Hvor var disse Mænd punktlige og bestemte; var Mødetid sat til Klokken fem, ja, saa kom de Klokken fem, og paa Slaget ti blev der holdt op. De spiste til Aften, naar de kom. Almindelig, daglig, koldt Bord, Kl. otte varme Æbleskiver med en Bajer, og saa Kaffe før de gik hjem. Der blev ikke talt mange Ord, naar de sad der og spillede Whist, kun lige Kanten af Kortene kunde vi høre, naar de tog Stikkene hjem. Mange Gange kom Samtalen heller ikke rigtig i Gang ved Kaffen, og blev der talt, var det et politisk eller kommunalt, vel ogsaa et Landbrugsspørgsmaal, det drejede sig om. Jeg har aldrig hørt daarlig Tale af de Mænd. Var det Faders Fødselsdag, var det gerne de nærmeste Husmænd og Farbroder, der var samlede til en Whist, og den forløb paa samme gode, stilfærdige Maade.

VOR HØJSKOLETID.

Nu var min Broder snart tyve Aar, og Fader talte om, at han gerne vilde, Hans skulde paa en Højskole. Men det kostede jo Penge, og dem var der stadig ikke i Overflod af. Men dertil kunde der jo søges om Understøttelse. Hvilken Højskole, det skulde være, var min Broder endnu ikke klar over, han talte en Del om Frederiksborg, der havde han hørt, at der foruden Forstander Begtrup skulde være en Lærer Bredsdorff, som Eleverne satte megen Pris paa. Og denne Højskole-snak, hvor den dog trak og hivede i Brystet paa én; kunne det virkelig være mulig, at vi ogsaa skulde faa Lov til det.

Lige fra vor Barndom havde der været en Læseforening, som var sammen om nogle Ugeblade, saa kom denne Læsemappe hver Søndag og var til stor Adspredelse. Af Blade var der Tidens Strøm, Illustreret Tidende, Illustreret Familiejournel, Husvennen, Søndagsbladet og Dansk Folketidende, og det blev afgjort mit Blad. Da kastede jeg al Romanlæsning overbord; disse Romaner synes jeg pludselig, alle var ens, jeg vidste jo hvorledes Slutningen vilde blive paa dem alle. Men Dansk Folketidende var noget helt andet, det var det virkelige, der var noget, som ogsaa var i mig. Især mindes jeg Artikler af K. Bjerre, Sorø Højskole, og Forstander Jensen, Bakkebølle Højskole. Saa engang

ved et Dyrskue i Roskilde, hvor der gerne bagefter var Skytte- og Folkefest i Trægaarden, skulde Jensen, Bakkebølle, komme som Taler. Da var jeg klar over, at ham skulde jeg op at høre. Hvor jeg længtes efter den Dag. Men da Talerne skulde begynde, vilde Venerne op i Jernbanehotellets Sal, hvor der var Dans. Men jeg vilde nu ikke opgive mit Fortsæt, jeg lod dem gaa, og der stod jeg saa alene; men efterhaanden saa jeg min Broders og enkelte kendte Ansigter mellem de unge Skytter, og det var med stor Forventning, jeg lyttede, da Taleren begyndte. Først sang vi:

Brat af Slaget rammet.

Saa talte Taleren om Fremtidshaabet, og jeg fortrød ikke, jeg var bleven tilbage for at høre. Hvor var jeg glad, da jeg stod oppe ved Banegaarden og saa over mod Jernbanehotellets Vinduer, hvor de dansende Par gled forbi, at jeg ikke var derinde. Bare de snart vilde komme; vi skulde jo alle med Toget hjem.

Min Broder havde nu bestemt sig til, at han vilde paa Vallekilde Højskole. Han og Fader havde en Dag været hos Søndergaard i Allerslev, og da var to af hans jævnaldrende Kammerater der, Jens og Karl Søndergaard, som ligeledes vilde til Vallekilde om Vinteren, og saa var det blevet bestemt, at Hans kunde følges med dem. Nu blev der søgt Understøttelse, og hos Tømren bestilt en Trækuffert, der skulde ogsaa syes et Par nye Skjorter og tænkt paa, hvilken Dynner, Hans skulde have med. Og vi havde et Stykke graa Vadmél, deraf kunde Hans faa sig en udmærket Hverdagsdragt. Hvor Hans senere lovpriste det Tøj —

foruden den Fordel at være varmt og stærkt, havde det den Fordel, at Støv ikke saas paa det, da det havde den graa Farve.

Det Højskoleophold blev en rig Tid for min Broder, hvor fik vi dejlige Breve fra ham, hvor var de fyldt med Glæde og Begejstring over alt det, han mødte og oplevede paa Skolen, og hvor bedredes hans Skrift for hvert Brev, der kom. Og hvor vi længtes og glædede os til, at Hans skulde komme hjem til Jul. Jeg ser ham saa tydelig, da han kom ind ad Døren til Lillejuleaften. Han var bleven saa tykhalset og havde taget flere Pund paa i Vægt — da vi bemærkede det, forklarede han, at han havde været nødt til at købt sig et Par nye Flipper, som var et Par Numre større, da han ellers var bange for, at han ingen havde at faa paa i Julen. Det var meget, der blev fortalt i Juleferien af baade Alvor og Skæmt, og glad rejste Hans tilbage til Højskolen efter Helligtrekonger.

Det var bleven bestemt i Julen, at Fader og Farbroder skulde følges ad til Vallekilde og besøge Hans en Gang hen paa Vinteren. Fader og Farbroder havde aldrig set en Højskole, og de fulgtes saa ad. De maatte den Gang (det var Vinteren 97—98) tage med Postvognen fra Jyderup — det var før Odsherredbanen var kommen. Det var en stor Oplevelse for dem. Fader fortalte, da han kom hjem, at da de traadte ind i Gangen, begyndte de at synge inde i Foredragssalen, disse to Hundrede unge Stemmer:

Kong Knud han knæled for Alterfod
i Bøn og Strid.

Og derinde, imellem hele dette Kor, sad hans Dreng. Jeg følte, da Fader fortalte det, at det havde bevæget ham. Da Sangen var forbi, kom Hans og lukkede Døren op, han vidste jo, at de nu kunde være der, og tog dem med ind i Foredragssalen, hvor de hilste paa Povl Hansen og overværede Foredraget om Kong Knud og Sct. Knuds Kirke i Odense. Det blev en stor Oplevelse for dem, den glemte de aldrig.

Med Foraaret kom Hans jo saa hjem igen, og det, han kom tilbage med, kan jeg slet ikke beskrive. Med hele sit aabne Sind og sin Lyst til at meddele til andre, gav han ud af sin Begejstring til os andre alt, hvad vi vilde modtage, og han sang og spillede alle de nye, gode Sange, han havde lært. Fra nu af begyndte vore smaa Livsbaade at glide ind i den grundtvigske Livsstrøm, og der befandt de dem godt.

Hvor jeg kunde gaa og være glad uden at vide hvorfor, og hvor jeg kunde længes og ikke vidste efter hvad. Paa den Tid havde jeg læst en Bog af Jenny Blicher-Clausen, »Inga Heine«, hvor disse faa Linier tog mig:

Skriv, skriv, du dejlige Liv,
 skriv hvad du vil, jeg hyder mig til,

— — —

kun ikke de tomme, hvide Blade.

Hans sang og fløjtede derude ved sit Arbejde, ved Maaltiderne havde han snart den ene Oplevelse at fortælle, snart den anden, fra sit Ophold paa Vallekilde. Han fortalte, at han var saa glad ved at komme i Valgmenighedskirken om Søndagen og høre Thorvald Hel-

veg — det var noget helt andet at komme i Kirke der end her hjemme, under de stive Sognekirkeforhold — — men vi fik haabe. — Om Aftenen maatte mine to yngre Søstre lære at synge første og anden Stemme (der kom jeg ikke i Betragtning), selv sang Hans saa, naar det gik nogenlunde for dem, tredie Stemme, men ellers havde han jo nok med Taktstokken og Violinen. Paa Skolen havde han været med i et Sang- og Musikhold. Han fik Lov at ofre fem Kroner paa at lære lidt Noder hos Lærer Peder Jakobsen. Det Sang- og Musikhold havde været til stor Glæde og Udvikling for hans Musik, og særlig nu, da han jævnlig kom sammen med hans Kammerater fra Allerslev, hvor der stadig var Anledning til Sammenspil. Karl Søndergaards Fader havde været Musikker, og begge Sønnerne kunde spille, saa tog Hans Violinen med, og saa gik den løs paa fire Instrumenter, Cello, Bras, første og anden Violin. Og kom de fra Allerslev til Overdrevet, ja saa maatte Instrumenterne nødvendigvis med.

Der var meget at tale om, kunde vi bare faa en Foredragsforening i Gang; det maatte der arbejdes for. Og det blev der, og det uden altfor store Vanskeligheder. De første Aar blev Foredragene holdt i Blæsenborg Friskole. Da saa den blev lagt ned, maatte Foreningen flytte ind i Salen paa Hotel Lejre (Foredragsforeningens første Formand var Snedker Niels Nielsen, Aavang). Senere kom saa Allerslev Gymnastikhus. Disse første Aar fra Foredragsforeningen, hvor var vi optagne af den, og hvor vi glædede os til de Aftener, der skulde være Foredrag. Fader havde vi med os. Foredragsholderne var vel ikke alle lige lødige, men der hørte jeg første

FRA VALLEKILDE.

Mit gamle Hjem.

5

Hans (med Violinen),

Peder Jakobsen (med Hørnet),

Karl Søndergaard (med Celloen),

Gang Thomas Bredsdorff. Og som en Selvfølge var Povl Hansen, Vallekilde, den første Taler, efter at Foreningen var stiftet; det var i Vinteren 99—1900. Povl Hansen talte om Sagnet »Kong Hadding«, og jeg var saa stærkt taget deraf, at jeg aldrig senere har glemt det. Da jeg om Foraaret skulde rejse som Elev til Vallekilde, var jeg vel ogsaa særlig optaget og indstillet paa at høre. Hvor jeg længtes og glædede mig til Maj, og hvor var det spændende at vente paa og se, hvor stor en Understøttelse, jeg fik. En Dag kom saa Avisen med Oplysning om, hvilke unge Piger, der havde faaet Understøttelse til Højskoleophold, men mit Navn var ikke kommen med, der stod kun som et Tvivlsspørgsmaal, om endnu et Par unge Piger kunde komme i Betragtning. Da jeg havde siddet og stirret paa det en Tid, kom jeg til at græde, da jeg syntes, alle Porte var lukket for mig til at komme paa Højskole. Fader stod ved Siden af mig, og da jeg havde grædt en Tid, sagde han: »Græd ikke mer, min Pige, du skal nok faa Lov at komme paa Højskole til Sommer, der bliver vel en Udvej for, hvad det koster«. Saa tørrede jeg mine Øjne, de sidste Taarer blev Glædestaarer, hvor havde jeg dog en god Fader. Senere fik jeg Underretning fra Amdsraadet, at jeg var tilstaaet 36 Kroner. — For mig havde de ingen Betydning nu, og jeg hørte Fader lidt bittert sige: Andre, som har meget bedre Raad end jeg, faar meget større Hjælp til deres Børns Højskoleophold, og det skal blive sidste Gang, jeg skal gøre Amdsraadet Ulejlighed. Og der blev ikke søgt om Understøttelse til mine Søstre, da de senere skulde paa Højskole.

Naar Skuffelsen var mig saa overvældende, var det

fordi, at Faster havde meddelt mig, at hun om Efter-aaret vilde rejse fra os ind paa Frederiksberg til hendes Onkel, som var Enkemand, og hvis Datter skulde giftes. Et Løfte, hun havde givet, og som hun vilde holde — og derfor saa jeg ingen Udvej for at komme paa Højskole senere, da jeg jo saa maatte overtage en Husmoders Pligter.

Vi naaede saa den tredie Maj 1900, da jeg skulde rejse til Vallekilde i Følge med en Veninde. Hvor var vi forventningsfulde, da vi stod paa Lejre Station og ventede paa Toget, og da vi kom til Holbæk, var der samlet mange unge Piger, der skulde til Vallekilde, og Lærer Peder Bukh — den kendte Gymnastiklærer Niels Bukhs Fader — var der, for at hjælpe os til rette og ordne Kufferter. Da var Odsherredbanen kommen i Gang — Toget holdt derhenne og ventede paa os, vi kunde næsten fylde det, og snart eller rettere langsomt naaede vi Hørve Station, og i et dejligt varmt For-aarsvejr spadserede vi til Højskolen, hvor vi holdt vort Indtog tilligemed Svalerne, der kvidrede over vore Hoveder. Da vi Dagen efter var samlet i Skolestuen til Morgenandagt, smuttede de ud og ind af de aabentstaaende Vinduer. Saa gled jeg ind i det dejlige Højskoleliv, hvor jeg efter Evne indstillede mig paa at drikke af alle de Kilder, de der lod springe. Povl Hansen i Foredragssalen, Ingeborg Trier Hansen i »Hytten« eller Gymnastiksalen. »Vi fik ej under Tidernes Tryk et bøjet Mod, en ludende Ryg«. Og Fru Sigrid utrættelig i hendes Sange. Disse første Majdage, naar Sigrid sang:

Vaaren er i Luften,
 vifter mildt i Vindens Gang:
 Vaaren er i Luften,
 ler i Lærkesang.

Og i Valgmenighedskirken, den dejlige Korskirke, hvor Thorvald Helweg prædikede — hvor var det dejligt at sidde imellem den store Forsamling. Helweg havde ogsaa Timer paa Skolen, ofte var da Fru Helweg med og spillede paa Orglet, der stod i Foredrags-salen, og hvor jeg mindes hendes kønne Sangstemme, naar der blev sunget. Alle mine Kilder skal være hos dig, saa lød Gudsordet i gamle Dage.

Fader og Faster besøgte mig, som de ogsaa besøgte mine Søstre, da de kom paa Højskole. De tre Maanedere var snart forbi, og den vemodige Afskedstime var sluttet, og vi unge Piger spredtes igen over hele Danmark. Da jeg kom hjem, var Høsten begyndt, og der var nok at tage fat i og tænke paa. Allerede først i Oktober vilde Faster rejse fra os. Faster, som havde været saa god og opofrende for os i alle disse Aar. Og alle husmoderlige Pligter skulde jeg saa overtage. Først i Oktober rejste Faster saa ind paa Frederiksberg, hvor hun jo havde det godt, men, hvad hun senere fortalte, havde lidt forfærdeligt af Hjemvé.

Hvad mig angik, var min Duelighed som Husmoder kun ringe. Det følte jeg selv kun altfor godt, og der kunde være Tider, hvor det laa tungt paa mig. Men Fader klagede aldrig, han hjalp og opmuntrede mig, at det skulde nok gaa. Saa fik jeg tilfældigt at vide, at vor Husmand, P. F., skulde have sagt, at han var for-

bavset over saa pænt og godt alting var. Det hjalp, og fra nu af var jeg glad ved at være Husmoder derhjemme hos Fader. Til Hjælp havde jeg mine Søstre, Nielsine var lige konfirmeret, og min yngste Søster var tolv Aar. Nu havde Fader snart faaet os alle konfirmeret; hvor tidt har jeg ikke hørt Fader sige: Naar bare jeg maa leve til de er konfirmeret alle, at de kan tjene til deres Brød, om jeg skulde falde bort. Fader var rask og ung med os, som han havde været Barn med os. Min Broder havde som 21-aarig været Infanterist og ligget i Helsingør. Han var herhjemme og tog ivrigt Del i Arbejdet som i alt, hvad der var oppe i Tiden. Nu som Formand for Foredrags- og Skytteforeningen. Det var jo før Telefon blev almindelig, saa det var en utrolig Masse Breve, der skulde skrives, det kunde jo snart blive mange, naar det altsammen skulde være uden for Arbejdstid.

Sommeren 1901, da vi fik det første Venstreministerium, hvilken Glæde og Begejstring følte vi ikke i mit Hjem. Hvor vi sang:

Den danske Bonde sad engang
 som Herre paa sit Eje,
 selvgiven Lov han lød, men tvang
 han ej sin Hals lod neje.
 han værgede som Kæmpe bold
 sit Land og eget Bo paa Skjold,
 som Riget skulde raade.

Og saa sidste Vers, naar Fader sang kraftigt med:

Den danske Bonde sidder nu
 i Folkets Raad med Ære;

Med Skulder stærk og trofast Hu
 han skal vor Frihed bære.
 Han har ej svigtet, da det kneb,
 ved Frederits og Isted skrev
 han selv med Blod sit Adelsbrev,
 og hædret skal han være.

Ole Hansen, Bringstrup, som var bleven Landbrugsminister, var Lejrekredsens Folketingsmand, Fader var og havde fra Begyndelsen været en af hans Stillere, og I. C. Christensen var bleven Kultusminister. Med hvilken Forhaabning saa vi nu hen til det. Jeg maa næsten smile, naar jeg tænker paa al den Begejstring. Min Broder tænkte straks paa, mon han turde skrive til selve Krigsministeren, om at komme og tale ved en Skyttefest i Herthadalen. Han talte om det til sine Venner, som var lige saa begejstrede, og det blev bestemt, at det skulde forsøges. Min Broder skrev mere end én Klade, før han syntes det var godt til Hs. Eksellence Krigsminister H. V. O. Madsen. Brevet blev grundigt gennemlæst, og det var meget spændende, hvilket Svar, der vilde komme. Og der kom et jævnt Brev med Løfte om at komme og tale ved Festen. Nu var Begejstringen ikke mindre, her mindes jeg, at Anders Olsen, Allerslev, en Dag, han kom paa Besøg, med stor Interesse læste Krigsministerens Brev. Han var lige saa glad for Ministerskiftet, som Fader. Hvor de snakkede.

Min Broder gik som nævnt ofte op til Søndergaards i Allerslev, tidt var vi Piger med, der var altid noget godt at tale om, og Tiden vinkede med sine store Forhaabninger, og var der uddebatteret, var der

jo Musikken. En Gang, min Broder gik derfra, skulde han paa Hjemvejen gaa ind i Lejrekroens Lade for at køre med Fader hjem; han havde sammen med andre Mænd kørt Brænde for Kromanden. Som de stod der i den svage Belysning fra Staldlygten, der hang under Loftet, blev der budt en Bajer om. Min Broder hører da en Bajer klukke, som om en hældte det hele gennem Halsen. Han ser da, Fader staar og holder sin Bajer paa Ryggen og lader det hele Indhold løbe i Rendestenen, hvad Hans morede sig vældig over. Fader kunde nok drikke en Bajer, men han sagde altid: Gudskelov, Spiritus smager mig ikke; de Stakler, som har Smag derfor og har den Fristelse. Min Broder gjorde de samme Ord til sine.

Nu begyndte der at blive Tale om og Trang til at faa, eller bare en Gang om Maaneden, en anden Præst. Og det Spørgsmaal dukkede da op: Kunde vi ikke faa en kirkelig Forening her paa Egnen. Her var en Kreds af Mennesker, som i sin Tid havde sluttet dem til den grundtvigske Pastor Krag i Kornerup, som savnede den grundtvigske Forkyndelse. Men det er jo altid saadan, om end der er aldrig saa mange til at tale om: en Sag, er der ikke én, der gør det første Skridt, bliver det ikke til noget. Og jeg er tilbøjelig til at mene, at den Mand, der her tog det første Skridt, var Møller Mortensen, Skovholm. Han var Foreningens første Formand. I Begyndelsen havde Foreningen skiftende Præster, men senere blev det Pastor O. Madsen, som kom en Gang om Maaneden. Han var anden Præst ved Marmorkirken i København.

SANGFORENINGEN.

Af andre Ting var der nu ogsaa Tale om at faa en Sangforening i Gang, og det blev ikke vanskeligt; den holdt i mange Aar. Og saa længe den svarede godt, eller nogenlunde, til sit spøgefulde Navn, »Pebersvendekoret«, gik det udmærket. De første Gange sang de hos Landpost Johan Pedersen, senere gik de paa Omgang i de forskellige Hjem og mødte som Regel fuldtalligt i godt Humør, og da der skulde indøves fire Stemmer, maatte hele Huset tages i Brug, naar de kom. Og efter saa megen Udfoldelse af Energi, blev der Appetit til Kaffen og Kagerne. Da kunde vi ikke slippe med at bage en enkelt Sandkage, nej, der skulde Kringler m. m. — Der blev sagt og dreven megen god Spøg. — En Gang, de var til Sang her i det gamle Hjem, kunde Jens Olsen ikke finde sit store, røde Halstørklæde, han opgav da at søge efter det og gik ud for at spænde for. Da han kom ind i Stalden efter sin Hest, stod Hesten med Tørklædet om Halsen, ja, saa lød en rungende Latter. Fader glædede sig altid til disse Aftener og morede sig godt mellem de unge Mennesker. Ved Sangforeningens tiaarige Jubilæum blev følgende Sang sunget, som er forfattet af Karl Søndergaard:

Mel.: Katten laa under Kakkelovnen.

Det var vistnok i Aaret, vi skrev nitten Hundrede og et,
der gik en Mand ad Lejre til med taktfaste Skridt.
Han bakked' paa sin Pibe, han Task' paa Ryggen har
og saa saa ud, som om han Alverdens Visdom bar.

Der kom en Vogn ad Bakken ned, hvem mon der sad i den,
naa, det var jo hans gode Ven Hans Peder Nielsen.
Hans standse sin den gamle og hilste ham God Dav,
hør, Kristian! hvis du ikke har et hæsligt Hundejav?

Saa var der noget, som jeg gerne vilde snakke om,
og Kristian ganske nysgerrigt hen til Vognen kom.
Jeg syntes, Hans begyndte, det kunde være rart,
om at vi her paa Egnen ku' faa lidt mere Fart.

Jeg tror, at her paa Egnen, det vilde være nemt,
at faa en Sangforening frem, med rene Toner stemt.
For der er jo Niels Knudsen og Karl fra Allerslev
og dig og mig og mange fler, hvad siger du om den?

Ja nok, sagde Kristian Ja, jeg er vældig med,
men nu maa jeg nok ellers se at komme afsted.
Men jeg skal snakke om det til den og den og den,
og saa kan vi jo samles i mit og Far's Hjem.

Saa fik vi en Dag det forbavsende Bud,
 at vi skulde komme til Johan Landpost ud.
 Og jeg tør bande paa, jeg har aldrig hørt saa galt,
 for det var om en Sangforening, at der nu blev talt.

Vi sang saa i hans Stue, og i hans Køkken med,
 og jeg skal garantere for, at der var stille Fred.
 Men alting har en End, det havde dette med,
 vi Siden maatte vandre omkring fra Sted til Sted.

Vi lærte af hinanden de vidunderligste Ting,
 hvordan man spiller Kort, og hvornaar at man faar Ring,
 hvordan man sig barberte og faa et kraftigt Skæg,
 vi lærte, at i Kage sku' der baade Smør og Æg.

Det hænder ej saa sjælden, at vi taler Politik,
 den ene vil saa gerne paa den anden sætte Skik.
 Her er jo Radikale, her er en Socialist,
 men her er ingen Højremand, ja, det er ganske vist.

Vi lærer at kende paa lidt nærmere Hold
 den ene for en Engel, den anden for en Troll.
 Men det gør ej saa meget, hvad Retning at man ta'r,
 naar blot at man den rene uforfælsket Tone har.

Men Aarene de rulle og skifte om paa Jord,
 vi kan de samme Sange som dem, vi ku' i Fjor,
 og det vil vi saa ønske, den længe leve maa,
 saa at i Arv til vore Børn den kan faa Lov at gaa.

Med denne Sang er jo fortalt lidt af Sangforeningens Historie. Niels Knudsen var Dirigent, i hans Fraværelse Karl Søndergaard, og sommetider min Broder. En Tid var der ikke mindre end fem Musikere — hvor var det fornøjeligt, naar de efter Sangøvelserne strøg Instrumenterne. Eller det var Politikkens Bølger, der gik højt, eller om nogle Stykker tog et Slag Kort, altid var det en Kreds af Ungdom, der trods Forskelligheder holdt sammen med Glæden og dens Følgesvende: Vitigheder og den hjertelige Latter.

I DEN GAMLE KONGSGAARD.

Paa den Tid, da Sangforeningen holdt Jubilæum, var Hans og jeg flyttet her ned i den gamle Gaard. Jeg tror, min Broder kom herved hos Farbroder Foraaret 1906. Min Søster, som havde været her siden Moders Død, holdt Bryllup i Oktober 1905 med Hans Michael Sørensen, Holbæk, som havde tjent her men nu var ansat ved Københavns Sporveje. Hvorfor min Søster kom til at bo i København. Underligt nok, at det ikke skulde blive min Søster her, der fik det gamle Hjem, det havde jo ligget nær for. Dog tror jeg, at Faders Ønske altid havde været, at min Broder skulde overtage det gamle Slægtshjem. — Efter en Vinter at have været Elev paa Tune Landboskole, kom min Broder da herved og hjalp Farbroder, som ikke godt kunde følge med Nutidens Landbrug, og efter min Søsters Bryllup, flyttede jeg saa herved, da Faster ogsaa trængte haardt til Hjælp. Saa skulde de to yngre Søstre klare dem hjemme hos Fader. Det gamle Hjem laa ham stærkt paa Sinde; først rejste Faster, og saa skulde han stadig nøjes med de yngstes Hjælp i Huset — selv om det var hans eget Ønske saadan. Jeg hørte ham tidt sige, hvor er Livet besynderligt, vi strider og strider, og sommetider tænker jeg, hvad er det saa altsammen, du strider for. Men vi var jo ikke længere væk, end at der var daglig Omgang. Fader var jo endnu saa rask og lod sig lære af

Tiden. Og Markerne stødte jo op til hinanden, saa min Broder kunde uden Besvær hjælpe begge Steder. Og ofte gik vi hjem i Overdrevet om Aftenen. Disse Aar, jeg her var sammen med min Broder, hvor jeg mindes disse Spadsereture, naar vi i den sene Aftentime gik her tilbage igen. Min Broder havde altid noget at tale om, var det Foraar eller Sommeren, talte han om Landbrug, hvormange Gange standsede vi ikke for at se, om Plovfuren eller Roerækkerne var lige, og om, hvad der var der og skulde være der. Eller var det en klar Vinter eller Efteraarsaften, vi traadte ud af Døren derhjemme i Overdrevet og da havde de klare, tindrende Stjerner over os, som vi gik der i den storslaaede Natur mellem Bakkerne, da tog Stjernerne os, som de havde taget os fra vi var ganske smaa, og vi gik tavse en Stund; jeg vidste godt, min Broder snart vilde tale om Stjernerne — vi havde jo de gamle, kendte Stjerner over os. Da kunde Hans staa stille og sige — — og hvad saa derude i det uendelige — Skaberen — Gud!

Var det op imod et Folketingsvalg, da var Hans jo interesseret og talte om det — eller havde noget med det at gøre. Dengang blev Folketingsvalgene holdt ved Lejre Hotel, hvor saa de forskellige Kandidater talte. Det var hele Festdage. Da Hornsherred hørte ind under Lejrekredsen, kunde der samles en Masse Mennesker. Tidlig paa Formiddagen begyndte saa Vognene at komme — det var jo før Bilernes Tid — og mange af dem, der kom oppe fra Hornsherred holdt her i Gaardene i Byen. For Karlene var det en hel Svir med alle de mange Drikkepenge, de tjente. Nogle havde deres Madpakke med, som de kom ind i Stuen og sad og spi-

ste. Ved Folketingsvalget 1909 var der ikke mindre end fire Kandidater — ved den Lejlighed skulde min Broder som Stiller tale for Reformpartiets Kandidat. Dagen før Valget, lige efter at vi havde spist Frokost, stod han i Bryggerset og sparkede sine Plovstøvler paa, og han siger da til mig: I Morgen har jeg lovet at tale, og jeg kan ikke faa samlet Talerne, kan du ikke skrive noget op, lige meget hvordan, bare noget, saa kommer jeg nok i Gang. Men lige meget, nu skal jeg ud at pløje, det er saadan et dejlig roligt Arbejde. — Saa snart vi havde spist til Aften, trak Hans sig tilbage til sit Kammer, og da jeg Morgenens efter kom ind i Kammeret, laa der en Masse overskrevne Papirer, som jeg maatte have læst igennem, hvor travlt jeg ellers havde; jeg vilde gerne ud og høre Talerne, som skulde begynde Kl. ti, og Vognene kunde snart begynde at komme. Farbroder stod inde i Borgerstuen for Enden af det store Bord med Spejlet i Vindueskarmen og var ved at barbere sig. Fader var ogsaa ved at skulde have sig heget — hun var ogsaa saa optaget af den Valgdag — og hvor kunde hun tage mod disse Mænd, naar de kom ind i Stuen med deres Madpakker — en Del af dem kendte hun fra det ene Valgaa til det andet. — Og kunde Hans nu bare klare den; det var hun mest spændt paa. Klokken ti stod jeg saa derude ved Talerstolen. Der var samlet flere Hundrede Mennesker. Jeg saa ingen af mine egne — hvor mon Fader og Farbroder var — jeg traf da en Veninde, som jeg holdt mig til.

Første Taler var Forsvarsvennernes Kandidat, Gdr. Eliassen, Nr. Hyllinge. Næste Taler var Venstrereformpartiets Kandidat, Direktør Jungersen, jeg viste, at det

nu var min Broders Tur at komme frem paa Talerstolen. Jeg mærkede, der var kommet Mudder og Uro i den store Forsamling, jeg blev saa nervøs, saa jeg maatte holde i min Venindes Arm; bare ikke det hele vilde ende med en Forskrækkelse. Da ser jeg Hans bane sig Vej op til Talerstolen. Men hvad var det — det saa dog forfærdelig ud, syntes jeg — Hans røg paa en vældig Cigar og dampede kraftigt, da han gik op paa Talerstolen. Der blev endnu mere Uro. Jeg hørte nogen spottende sige: Han er os lovlig grøn. Andre sagde: Læg hellere den Cigar, det saa lidt mindre vigtig ud!. Hans begyndte, og jeg følte, han brugte alle sine Kræfter, da han raabte sin Tale ud. Det eneste, jeg husker af Talen er, at Hans raabte: Om saa Reformpartiet gaar i Hundrede Stykker, de demokratiske Ideer skal dog leve!

Valget blev overstaaet. Reformpartiets Kandidat fik ikke ret mange Stemmer, Partiet gik i Hundrede Stykker. Dagen efter spurgte jeg min Broder, hvorfor han dog røg paa den Cigar, hvortil han svarede, at det var han nødt til, for at være rolig, jeg begyndte at blive nervøs, da jeg mærkede al den Uro. Fader plejede altid efter Valgdagene paa Hjemvejen at gøre Ophold her i sit gamle Hjem, men den Dag var han stille gaaet gennem Skoven hjem i Overdrevet, hvor han havde sagt til mine Søstre: Da jeg saa Hans paa Talerstolen, maatte jeg vende mig om.

* * *

Da Hans kom herved i den gamle Gaard, var her meget at gøre. Han fik gravet Ajlebeholderen, som han selv murede, ligesaa lagde han selv Cementgulv i Ko-

stalden. Omtrent Samtidig fik vi Vandværk her i Byen, og det var jo ogsaa en Lettelse; Brønden i Gaarden, som var bleven gravet i min Barndom, var god nok, men det var lettere at lukke op for de forskellige Ha-

Fastor Lisbeth i Borgstuen.

ner, end staa og poste Vandet op. Der var tillige det kedelige ved Vandet i Brønden, at det havde en Bismag, da Rødderne fra de store Kastanietræer i Gaarden groede ned i Brønden, saa den ofte maatte renses. Samtidig med, at vi fik Vand ind i Bryggerset, lagde Hans Cementgulv i Køkken og Bryggerset, der havde ellers i Køkkenfaget været et meget ujævnt Lergulv og i Bryggerset toppede Brosten. Men medens min Broder havde frie Hænder af Farbroder til at handle som han vilde, havde jeg det knapt saa let inde hos Fastor.

Hun havde al sin Tid lavet Mad ved det aabne Ildsted i den aabne Skorsten, og naar jeg sagde, at der kunde jeg ikke lave Mad eller finde mig i at være, erklærede Faster, at der kunde ligesaa godt laves Mad nu, som i hendes Moders Tid. Jeg fik da den Idé, at der ude i Bryggerset kunde sættes et Komfur op, naar vi tog en indmuret Vandkeddel ned, og saa kunde vi lave Mad begge to; jeg skulde nok selv betale Komfuret. Det havde Faster ikke noget imod. Farbroder kørte saa for mig til Roskilde, og vi fulgtes ad ind og købte et Komfur, som svarede til en Bondegaard — og Farbroder betalte med et Smil. Faster blev ogsaa glad, da hun saa det pæne, nye Komfur, men for at faa det til at trække, maatte vi ved en Mur lukke for den aabne Skorsten, og Madlavningen gled nu lempelig over paa mine Hænder. Endnu havde vi Bilæggeren, den svarede heller ikke længere til praktisk Brug, saa, selv om den var kønnere, blev den taget ned, og en firkantet Kakkellovn sat i dens Sted. Alt det var jo store Fremskridt, og Faster var ogsaa glad for det. Den store aabne Skorsten kunde saa udmærket bruges som Røgestue til Flæsket, naar der var slagtet, og det blev bedre end fra mangel Røgmand. Vi fik samtidig erstattet de gamle Halvdøre fra Gaarden ind til Bryggerset, og i Forstuen fik vi nye Døre, som min Broder selv lavede, og som er her endnu. De gamle Halvdøre, hvor jeg husker dem, jeg kan i Tankerne høre, hvor de skreg paa de svære Hængsler, den øverste Halvdør i Bryggerset ramlede tilbage, om vi ikke holdt i den, men især kan jeg i Tankerne høre Halvdøren herude i Forstuen med et vældig Bulder blive lukket om Aftenen, og

den svære hjemmesmedede Slaa blive skudt for. Dørene var meget svære og af Egetræ, saa blev der endda sat Krog paa inde fra Stuen, som der var Krog for Køkkendøren og Slaa eller Skyder for Dørene til Mellemstuen. For Vinduet i Sovekammeret blev der i vor Barndom sat en svær Træskodde om Natten, saa var dér ogsaa lukket og laaset godt. — Men hvor jeg nu ellers synes, der var lyst og pænt derude i Køkken og Bryggerset. De hvidskurede Træspande stod nu til Pynt ved Siden af de nye Zinkspande, og samtidig var der kommen en ny Vask. I vor Barndom var der kommen nye Vinduer, som Erstatning for de smaa, ridsede, grønne, blyindfattede Ruder, som jeg godt kan huske, ligesom jeg husker en Tønde bag ved Halvdøren til alt Madaffald, og Gaasebænken stod under Lofttrappen, den blev flyttet ud i Brændehuset, og en Kiste fra Loftet med Aarstal 1782 blev sat i Stedet som Brændekasse.

Faster trængte ogsaa til Hjælp inde i Stuerne; det gamle Kobbertøj og andre gamle Ting, som vel ingen kunde elske eller sætte mere Pris paa en Faster, gemte hun paa de mest afsides Steder. Var det saa en Dag, hvor hun og Farbroder kørte enten til Højby eller Overdrevet, tog jeg det frem, pudsede og satte det paa Plads, som jeg synes; naar saa Faster kom hjem og saa det, lyste hendes Ansigt af Glæde, og saa sagde hun: Hvor er her dog bleven pænt, min Pige. Det var jo ogsaa hendes gamle Ting, som hun var bange for, ingen vilde regne for noget, Byhornet var kommet ned fra Loftet, Bedstefaders det store Sølvur og den sølvbeslaaede Pibe hang over Bordenden, Bedstefaders Navnetræk, N. P.,

stod paa det store Sølvlaag. Piben lod min Broder senere gøre i Stand og tog den med over i den nye Gaard, hvor den paa en mystisk Maade forsvandt. FASTER og Farbroder var i meget hinanden modsat. FASTER havde et lysere Syn, og vel dermed forbunden mere Energi — trods hendes vanskabte Hænder og Fødder af den megen Gigt. Farbroder var ofte mere modløs, et Stemningsmenneske — men ejegod.

Her var jo nu kommen mere Liv, kom flere fremmede, Sangforeningen mødte nu her og sang under de lave Løfter. Men Fader mødte trofast ved enhver Lejlighed og tog Del i Spøg som i Alvor.

Hjemme i Overdrevet var der sket det, at FASTER Ane, efter at have opholdt sig seks Aar paa Frederiksberg hos sin Onkel, som døde, var kommen tilbage. Det var en Selvfølge, at Hjemmet i Overdrevet stod hende aaben, som der ogsaa en Tid endnu var en god Gerning for hende.

Da min Broder havde været et Par Aar hos Farbroder, overtog han Gaarden for egen Regning, fik den i Fæste fra Ledreborg. Men nu laa Spørgsmaalet jo for, at her skulde bygges, det var ganske nødvendigt, med en Fremgang for Bedriften. De to Længer var bygget i Farbroders Tid, og de var ikke saa daarlige. Men snæver og knap Plads til Udvidelse til alle Sider var her. Den gamle, smalle, skæve Længe med Aarstallet 1788 vendte ud mod Vejen, der var ingen Plads, og naar min Broder maalte op til et nyt Stuehus, som dog efter Nutiden ikke skulde sammenbygges med de øvrige Længer, saa kom det helt ud paa Skrænten mod Aaen.

Faders Ungdomsdrøm havde altid været at faa Gaar-

den flyttet midt ud i Marken, ved Kilden. Min Broder gik med et Ønske om, at faa Gaarden flyttet over paa den anden Side Vejen, saa hele Marken laa bag ved Gaarden. Men det gik Greven vel ikke med til, og min Farbroder og Broder raadede ikke selv over nogen stor Kapital. Det vilde jo blive betydelig dyrere.

Det var mange Ture, Hans havde i den Anledning, til Ledreborg. Men Tilfældet kom ham til Hjælp. idet Foreningen for gamle Bygningers Bevarelse traadte til, og fik det gamle Stuehus frelst fra Nedrivning, hvad vi var meget glade for. Nu kunde Faster og Farbroder faa Lov at bo her saa længe, de vilde. Og nu gik det i Orden fra Grevskabet. Saa nu kunde der flyttes over paa den anden Side af Vejen. Det var en stor Begivenhed, at der nu skulde bygges en hel ny Gaard. Hvilken Glæde vi følte — besynderligt som Fader saa ofte sagde det — ved at faa Lov at opleve det. Byens Gaardmænd hjalp Hans med at hente Tømmer fra Skoven og Sten fra Skullerupholm Teglværk. Bygningshjælpen kan jeg ikke gøre Rede for — min Broder bestemte selv, hvilke Haandværkere han vilde have.

Hvilken Følelse maa det ikke have været for min Broder at gaa der ude med Favnmaalet og maale op og pæle af til sin nye Gaard. Foraaaret 1911 blev der saa begyndt paa den første Længe, Staldlængen; der skulde ikke bygges mere end den første Sommer. Fader kom her næsten daglig, han havde glædet sig saa meget over, at der skulde bygges. Men han smaasnakkede somme Tider om, at han ikke var helt rask. Vi raadede ham til at tale om det til Doktoren en Dag, naar han tog til Roskilde. Faster tog saa med ham en Dag op til Overlæge Schiøtz,

og de var som altid her indenfor paa Tilbagevejen. Hvor jeg mindes, da jeg spurgte Fader, hvad Doktoren havde sagt, at han undveg mit Blik, og der kom et alvorligt Udtryk i hans Ansigt, da han svarede: Doktoren sagde, at naar jeg bare var forsigtig, gik det nok. Fader vilde jo saa gerne gaa ned og se paa Byggeriet men klagede over, at han blev saa træt af at gaa. En Dag, min Søster fra København var hjemme paa Besøg, og hun fulgtes med Fader derud af Marken, siger hun til ham, jeg synes, du bliver forpustet, Fader, hvortil han svarede, ja, min Pige, da jeres Moder døde, bad jeg om at faa Lov at leve til i var konfirmeret, nu har jeg faaet Lov at leve til I alle er voksne, nu har jeg vist ikke Lov til at bede om mere. Og dog, hvor gerne vilde jeg ikke leve og se jer alle i Veje. Jeg husker, Fader samme Sommer sagde, da han stod inde i den nye Længe og saa paa de nye Krybber: Saa fik jeg altsaa Lov til at opleve at her blev begyndt. Til min Broder havde han sagt: Jeg tror ikke, jeg lever ret længe, men hvor gerne vil vi ikke skyde det strenge fra os og bestandig tro, der er længe til det kommer.

Først i September skulde Fader have Damptærskværket, og Hans var hjemme for at hjælpe ham. Hans siger da til mig om Aftenen, da de var færdige: Det er underlig som Fader har tabt sig, han kunde slet ikke samle Arbejdet eller sætte Folkene paa Plads, men overlod det hele til mig. Den 11. September, da Fader sad og spiste Frokost, blev han pludselig syg, og der kom Bud efter min Broder og mig. Fader var syg. Min Broder blev deroppe denne og næste Nat, skulde jeg hellere gaa hjem til Faster og Farbroder, og jeg forstod

ikke rigtig — eller vilde ikke forstaa det — hvor alvorlig syg Fader var. Jeg husker godt, hvor jeg skød Tanken bort, naar den kom, hver Gang jeg var ved at sove. Men ud paa Natten vaagnede jeg ved, at mit Navn blev nævnet udenfor Vinduet; det var Karlen hjemme fra. Og da jeg faa Sekunder efter løb ud af Døren, hørte jeg Faster og Farbroder smaagræde. Jeg løb op over Stubmarken omkap med min egen Skygge, som jeg altid mindes. Det var fuldt Maaneskin. Men Døden var kommen først; Fader var død, da jeg kom ind i Stuen. Saa sad vi da der de sidste Nattetimer hos vor døde Fader, vor gode Fader. Han blev 67½ Aar gammel.

Hvor var jeg taknemlig, at vi havde Faster Ane hos os, jeg tror aldrig, jeg hverken før eller senere har følt det stærkere end ved Faders Dødsleje; vi var saa fremmede for Døden.

Efter de stille Dage meldte sig Spørgsmaalet: Hvad nu med vort Barndomshjem, hvem skulde overtage det? Resultatet blev, at min yngste Søster fik Fæste paa det. Faster Ane blev der jo. Saa kunde der holdes Bestyrer, og Hans var jo i Nærheden.

DEN NYE GAARD BYGGES.

Sommeren 1912 blev saa det nye Stuehus bygget, hvor havde det været glædeligt at se paa Tegninger og følge Planer og se, at de første Spadestik blev gravet til Grund og Kælder. Da Kælderens blev gravet, blev der fundet et nydeligt Bronzespyd, som blev afleveret paa Ledreborg. Det var en travl Sommer med den store Husholdning og kun en Pige, som ogsaa havde Spandevask og Malkning. Med Glæden over det nye, der voksede op, havde jeg faaet den Tanke: Er det rigtig, du flytter med derover — Hans skulde dog føle, det var hans og ikke tillige hans Søsters. Den Tanke vilde ikke slippe mig, og jeg begyndte at tale om det — nu Faster og Farbroder kunde blive boende i det gamle, var det lettere for min Broder at holde en fremmed Pige som Husbestyrerinde. Jeg fandt Forstaaelse hos min Broder, ligesom ogsaa Faster og Farbroder forstod mig. Jeg tog da Beslutningen, at jeg om Vinteren vilde være Elev paa Lise-lund Menighedsskole, der havde jeg længtes efter at komme fra dens Begyndelse. Jeg havde følt mig tiltrukket af Niels Daels noget ejendommelige Tale ved Roskilde Højskoles Indvielse.

Stuehuset blev færdig, saa vi kunde lave Maden til de 20—30 Arbejdsfolk, der skulde bespises ved Damp-

tærskningsarbejdet. Min Broder flyttede saa ind i det nye Stuehus ved samme Lejlighed, og i Resten af Oktober Maaned fik jeg hygget lidt med sparsomme Møbler, og endnu mindes jeg den vemodige Glæde, jeg følte, da jeg hængte de første Gardiner op. — Hvad vilde Livet skrive her?

Jeg var saa paa Liselund Vinteren 1912—13. Derfra rejste jeg til Kidserup som Husbestyrerinde for to ældre, ugifte Morbrødre, hvoraf den ældste var meget skrøbelig af Gigt og ikke kom stort længere end i sin Stol, saa han trængte til Hjælp, men var ellers aandsfrisk og i Besiddelse af en ikke ringe Energi. Min Fætter kom der nogenlunde samtidig, og han overtog Gaarden Aaret efter.

I Oktober 1914 holdt min Broder Bryllup med Agnete Svendsen, Horsenseggen, som havde været Husbestyrerinde for ham. Kort før, de skulde have Bryllup, blev hun haardt angrebet af Gigtfeber og var endnu svag, da de holdt Bryllup. Hen paa Vinteren blev hun syg, og det gik nedad med Helbredet. Hendes Moder kom for at pleje og være om hende, og hvor underligt, hun blev ramt af et apoplektisk Tilfælde og døde i min Broders Hjem i Marts Maaned. Agnete kom paa Hospitalet; men hun kom hjem igen for at dø i Juli Maaned.

Det var et haardt Slag for min Broder, en streng Begyndelse i den nye Gaard; skulde han da helt overfaldes af Sorg. Men ogsaa derigennem har jeg set det bedste hos ham. I Sorgen søgte han indad mod Gud. I Fristelse gav han sig selv Ringeagt. Agnete, hvor var hun ung og livsglad, naar hun var imellem os, vi

havde Følelsen af, at hun var saa dejlig hjemme, men Døden kom og tog hende bort herfra.

Min Søster var saa hos min Broder, indtil han et Par Aar efter holdt Bryllup med en Søster til Agnethe, Katrine Svendsen. Ved denne Lejlighed skrev jeg dette:

Paa Overdrevets Bakker, i Skovbrynets Ly,
der gik en lille Plovdreng og sang under Sky.
Hans messed' som en Klerk og drev paa treven Hest,
Gud give, at Hans Plovkøring kunde blive bedst.

Mens Aarene de rulle og skifte om til Vaar,
Hans vokste op fra Plovdreng til gode Ungdomsaar,
Hans gik til Dans og Skydning, til Foredrag og Sang;
derfor Hans ogsaa bliver en prægtig Ægtemand.

Vel kom der trange Dage med Sygdom og Død,
for den, der tror paa Gud, har det slet ingen Nød.
Han nok skal styre Skuden som sikkert frelst i Havn,
derfor jeg nok tør sige, det blive maa til Gavn.

Men nu til dig, Katrine, jeg dette sige vil,
at du som prægtig Pige dit Minde gi' dertil.
Hvis stundom det skal hænde, Hans ud vil blive kaldt,
det maa til Ære være for dig og vores Land.

Nu tror jeg snart det hjælper, at jeg har faaet sagt,
hvad ret mit Hjerte mener, derpaa jeg be'r giv Agt.
Derfor jeg nu har Prøven paa dette lille Blad,
i Mang'l af nogen Tale, kan det vist nok gaa an.

Jeg var som nævnt i Kidserup paa den Tid, da min Broders første Kone døde. I Juli 1914 købte jeg en lille Ejendom paa seks Tønder Land paa Assingløse Mark, men overtog den ikke før Foraaret 1915. Jeg opholdt mig altsaa i Kidserup, da Verdenskrigen udbrød i August 1914. Kan der mon have levet Mennesker, som ikke følte Alvoren i deres Sind i disse Dage. Aldrig glemmer jeg Togenes hule Buldren derinde bag Skoven med de indkaldte Soldater. Saaledes mindes jeg en Morgenstund, jeg stod ved et aabentstaaende Vindue og hørte et af disse frembrusende Tog, at jeg blev grebet af al den Alvor, at jeg godt kunde græde. Da jeg vendte mig til mit Arbejde, kom Sangen op i mit Sind. Danmark dejligst Vang og Vænge, lukt med Bølgen blaa . . . Mange har vel i de Dage følt, at de havde et Fædreland, som de ikke vilde miste. Og da Aviserne begyndte at komme med Meldinger om de første Slag og Tabslister — hvem kan glemme det. Da mindes jeg min gamle Morbroder, som sad der henne i Stolen, rette sig og sige med et strengt Udtryk i Ansigtet: Hvor Tysken skulde ha' Klø, jeg skulde bare kunde komme med. Han var Vaabenbroder fra 64 og havde aldrig glemt, at Tyskland tog Sønderjylland fra os. Foraaret 1915 flyttede jeg saa til Assingløse til mit lille Husmandssted. Min Broder og Søster hjalp mig saa i Gang, jeg fik to Køer fra hvert Sted. En fjortenaars Dreng og Pige havde jeg til Hjælp, min Broder hjalp mig med Hestekraft og m. m. Jeg var glad ved at bo der, denne Følelse, at denne lille Plet af Danmarks Jord er din, og gaa i sine egne Stuer, hvor jeg fandt den dejlige Fred. Nye Bygninger med lyse, solfyldte Stuer. Have var der

ingen af, da jeg kom, den fik jeg travlt med at lægge an. Men Besværlighederne udeblev jo heller ikke; den strengeste Tid var at faa holdt Roerne, med saa unge Hjælpere blev det til for lidt, og jeg var ikke selv dygtig eller hurtig nok til det Stykke Arbejde, Uheld undgik jeg heller ikke med Besætningen, og Vejen for min Broder var temmelig lang fra Lejre til Assingløse. Saa, da jeg havde boet der i fem Aar, meldte der sig en Køber til Ejendommen, og skønt jeg ingenlunde var ked af at bo der, synes jeg, min Fornuft bød mig at slaa til, jeg kunde jo nok se, at det paa den Maade var umuligt at faa Jorden passet som den skulde.

Verdenskrigen rasede, vi fik jo vore Varer godt betalt, men følte vel ogsaa lidt af Krigens Svøbe ved Rationeringen, men det var jo ikke værd at klage over. Ofte cyklede jeg disse Aar hjem til Lejre en lille Tur om Aftenen. I de første Aar boede Faster og Farbroder i det gamle Stuehus. Faster fik et lettere apoplektisk Anfald, straks havde hun næsten tabt Mælet og Hukommelsen, men rettede sig og blev lidt bedre, men blev ved at være noget sløv, let og god at pleje og opfyldt af en barnlig Taknemlighed mod alt og alle. I en kort Stund, hvor hun var alene var hun falden om paa Gulvet og laa og var død, da mine Søstre kom. Hun havde sagt, jeg har det saa godt, gaa kun, Børn. Det var i Juli 1918.

I Marts 1919 holdt en Søster Bryllup med Laurits Heinrich Sørensen, Aalborgegnen. Han havde overtaget en Bestyrerplads paa en Gaard paa et Par Hundrede Tønder Land paa den lille Ø Nekselø, og der kom min Søster saa til at bo.

Et Par Vers, som Abelone skrev ved den Lejlighed:

Til Lykke, Moster min,
 med Bryllupsdagen din,
 vi ønsker dig saa mange glade Dage.
 Og, Onkel Laurits, du
 har, hvad vi ønske nu.
 Gud hjælpe jer med alting ret at mage.

Med Lærkerne I to
 begynde eders Bo
 og ringer Bryllup ind ved Foraarstide.
 Saa lær af dem da ret,
 at Sangen den gør let,
 spred altid Glæde rundt til alle Sider.

Da Faster Lisbeth var død 1918, flyttede Farbroder over i den nye Gaard, hvor han fik det godt hos min Broder og Svigerinde. Naar jeg kom der om Aftenen, var han altid glad og tilfreds, der var jo min Broders lille Pige, som han dyssede i Søvn i hendes Barnevogn, naar han opholdt sig inde. Ellers holdt han jo af at gaa i Stalden eller flække lidt Brænde og bære Brændsel ind. Naar jeg saadan kom om Aftenen, sad ofte min Broder for Bordenden og læste sine Aviser, disse Aviser med al Krigens Rædsel og Ondskab. Og mere end én Gang har jeg set ham med et alvorligt Ansigt rejse sig og række efter sin Violin, og naar Buen havde strøget nogle Gange over Strengene, gled den ind i Melodien »Kongernes Konge, ene du kan skærme mit elskede fædrene Land«.

Efteraaaret 1920 havde min yngste Søster Bryllup med

Viggo Bruhn, Koldingegnen. Foraaet 1921 rejste jeg fra Assingløse og ud i det uvisse, jeg havde ingen Lyst til en fast Plads, og opholdt mig om Sommeren skiftevis hos mine Søskende. I Septemberhos min Broder, da den

Farbroder med min Broders lille Pige.

ældste af hans Drenge blev født. Om Vinteren var jeg i Valby hos min Søster, der havde maattet lade sig underkaste en Operation. Et Par Aar gik nu paa den Maade uden fast Bopæl; der kom Bud fra andre Menesker, hvor Husmoderen var syg, jeg tog mod disse Tilbud og blev der en Maaned eller to; det meste af en Vinter hos min Søster paa Nekselø, da den yngste af Børnene blev født. Mens jeg var der, kom der Bud, at Far-

broder var syg. Vi havde været samlet den 15. December til hans 85 Aars Fødselsdag, og vi var klar over, at han havde tabt sig meget det sidste Aarstid, saa nu han blev syg, skønnede vi nok, hvor det bar hen. Jeg rejste da til Lejre og hjalp med at pleje Farbroder til han døde den 15. Januar 1923. Efter Begravelsen rejste jeg tilbage til Nekselø, hvor jeg blev til først i April. Og jeg vil tilstaa, jeg længtes. Havet, vi havde omkring os, kunde jeg ikke taale i længere Tid, og Øforholdene skal der vist længere Tid til at vænne sig til. Saa da der kom Bud fra Vedel, Roskilde Højskole, om jeg kunde komme og være en lille Tid hos hans Hustru, som ikke var rask, tog jeg gerne mod Tilbudet og rejste fra den barske Ø til den milde Roskilde Fjord og tilbragte der en Maanedstid. Opholdt mig derefter hjemme hos min Søster til omkring første Juli, saa rejste jeg til Ousted til Sognefoged Chr. Sørensen, som pludselig havde mistet sin Hustru, og blev der som Husbestyrerinde godt et Aarstid. Mens jeg opholdt mig i Ousted kom Spørgsmaalet om Valgmenighedsdannelse frem; med det Røre, det gav til Samtale, mindes jeg min Broder sige en Aften, jeg var paa et lille Besøg: For mig er der ikke Grundlag nok til at gaa ud i Valgmenighed, jeg vil blive hos dem, der bliver tilbage. Men sig mig, Kirsten, hvad er det, der foregaar i Ryslinge, det staar for mig som noget, vi ikke godt kan komme uden om, men maa tage Stilling til. Om det var det, der var Tale om her.

MIN BRODERS DØD.

Den tredje Juli 1924 døde min Broder, det var svært at komme over, jeg synes, jeg var ved Siden af mine huslige Pligter og daglige Arbejde — Tankerne var i Lejre, hvor der var blevet saa meget borte. En Formiddag, som jeg gik i Køkkenet, slog den Tanke ned i mig: Du vil bo i det gamle Stuehus. Den Tanke løftede mig tillige noget op, det var som jeg kom alle dem nærmere, der var gaaet bort. Der i det gamle Hjem, der var saa fuldt af levende Minder. Naar jeg gik i de Tanker, var det som alle dem, der var gaaet bort, stod bag mig med milde Ansigter, ikke alene dem, jeg havde kendt, men en hel lang Række af Slægtens Kæde, som havde boet i den gamle Kongsgaard de sidste Par Hundrede Aar. Det var vel ogsaa min Broders tre smaa Børn, der havde mistet saa meget i deres Fader, jeg tænkte saa meget paa.

Hvor mindes jeg min Broder stærkt paa hans sidste lille Drengs Daabsdag, to Maaneder før hans Død. Paa den Dag var der indbudt de nærmeste Venner, og da vi var bleven bænket om de festlige Borde, foreslog han, at vi skulde synge »Paa det jævne, paa det jævne«, hvorefter han holdt en lille Tale, med Tanke paa Farbroder, og udtalte, at det for ham altid havde været store Højtidssage, naar hans Børn var bleven døbt, han takkede sin Hustru, fordi hun havde forstaaet ham, naar han saa gerne vilde have den lille Dreng opkaldt efter Farbro-

der. Hun kunde jo have samme Ret til at faa sin Slægt
opkaldt. Derpaa sang vi:

Udrundne er de gamle Dage,
Som Floder i det store Hav.
Men hvor sig hviler nu den svage,
der fandt den stærke og sin Grav.
Men lovet være Himlens Gud,
de ædles Æt dør aldrig ud.

Og førend vi gik fra Bordet blev der sunget:

Jeg har baaret Lærkens Vinge,
jeg har sunget højt dens Sang,
jeg har følt, jeg skal mig svinge
ind i Paradis en Gang, ind i Paradis en Gang.

Jeg har følt, jeg har kun hjemme
der, hvor Sang og Glæde bor;
Genlyd af min Ungdoms Stemme
altid følger mig paa Jord.

Lad kun Graad mit Øje blinde,
har min Sjæl sin Vinge blot,
skal jeg atter Vejen finde
til min Ungdoms lyse Slot.

Naar jeg frem med hævet Pande
syngende i Mørket gaar,
ved jeg, at i Dødens Lande
springer atter ud en Vaar.

Saadan er mit sidste stærkest levende Minde om min
Broder, som han stod der for Enden af Bordet og sang
for med sin kraftige Stemme.

MINDEORD OM H. P. NIELSEN, KONGSGAARDEN.

Ved min Broders Død blev følgende Mindeord udtalt af Mænd fra Egnen, for hvilket jeg, saavel som den nærmeste Familie, følte den dybeste Tak. Ikke mindst for Hr. Redaktør I. A. Hansens stærkt følte Ord og Venskab, som jeg ved af min Broders egne Ord, var gengældt.

Men ogsaa for, at Redaktøren gav Plads for de andre smukke Mindeord, som tilsammen danner den smukke Mindekrans over min Broder.

Gl. Kongsgaard, Lejre, December 1931.

KIRSTEN NIELSEN.

Fra Allerslev kommer i Dag den smertende Efterretning, at *H. P. Nielsen*, Kongsgaarden, er død.

H. P. Nielsen har i det sidste Aarstid været plaget af en stærk Forkølelse og Bronchitis, som han ikke kunde blive kvit. Trofast, som han var, kom han gerne til de Møder, hvor han havde et Hverv at varetage — mange Gange ilde medtaget af Forkølelsen. Hverken han selv eller vi andre tænkte nogensinde paa, at Sygdommen skulde tage en kritisk Vending. For nogle Dage siden tog H. P. Nielsen ind til Overlæge Gravesen for at tale om sit Helbred. Dagen efter kom Lungebetændelsen til voldsomt Udbrud med høj Feber. Feberen holdt sig i flere Dage oppe paa 40—41, men gik saa lidt ned, og man troede Faren overstaaet. Desværre — igen kom der et Anfald, og Feberen steg paany. Bare dog Kræfterne kan strække til nu i 2. Omgang! sagde Dr. Gravesen. Der var Lystegn, men kun forbigaaende. I Eftermiddag Kl. 1 udaandede H. P. Nielsen.

Det er et Dødsbudskab, der vil gøre et overordent-

ligt stærkt Indtryk overalt her paa Egnen, til hvis virksomste og bedste Mænd H. P. Nielsen hørte.

Han overtog Kongsgaarden efter sin Farbroder. Slægt efter Slægt har Familien boet til Huse her i den gamle historiske Gaard. Imidlertid besluttede Grevskabet sig jo til at frede og senere restaurere den, og H. P. Nielsen flyttede saa ind i den nybyggede hyggelige Kongsgaard.

Han var født 26. November 1877 paa Overdrevsgaarden, som nu er forpagtet af hans Svoger, Viggo Bruhn. En af hans Barndomsvenner, Jørgen Jørgensen, Bispegaarden, fortæller i sit Mindeord om det levende interesserede Hjem, hvor man i bevægede Tider tog sig mangan Diskussion, som H. P. Nielsen — den unge, opvakte Bonde — blev Midtpunktet i. H. P. Nielsen kom paa Vallekilde Højskole og Tune Landboskole, og han følte sig lige til det sidste stærkt knyttet til Højskolebevægelsen.

Farbroderen havde ingen Børn, men han holdt af H. P. Nielsen, som var det hans egen Søn, og Kærligheden blev gengældt. Det var rørende at se den Omsorg, H. P. Nielsen viste sin gamle Onkel, indtil denne for et Par Aar siden lukkede sine Øjne. Han gjorde hans Livsaften lys og hyggelig.

H. P. Nielsen tog tappert fat paa Bedriften. Men hans Evner og Interesser spændte langt videre, og de blev taget i Brug. Han kom i Spidsen for Skytteforeningen, i Bestyrelsen for Allerslev Mejeri, han blev Vurderingsmand til Ejendomsskyld, fik Sæde i Roskilde Dagblads Bestyrelse og blev et virksomt Medlem af Sogneraadet.

Men først og sidst skal nævnes hans Indsats.com Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Formand for Lejrekredsens Venstrevælgerforening. I den Egenskab blev hans Evner prøvet, og i den Egenskab blev hans Navn kendt ud over Egnen. H. P. Nielsen afløste J. P. Jensen, Nordgaarden, som Formand, og en bedre skulde man lede længe om. Levende besjælet af Interesse for den Sag, der havde været hans Faders og blev hans egen, gjorde han et Arbejde, som Venstre staar i dyb Taknemlighedsgæld til ham for. Han skubbede aldrig noget fra sig. Naar Opgaven engang var lagt paa ham, saa skulde den løses til Bunds. Han skrev, og han telefonerede, han fik indskærpet andre *deres* Pligt, og han overvaagede, at den nu ogsaa blev gjort. Vi glemmer aldrig, hvordan han ved sidste Valg, opfyldt af Iver og Fortrøstning, hver eneste Dag var i Virksomhed for sit Parti, og hvordan han personligt kørte ud — ledsaget af andre Bestyrelsesmedlemmer — til Sogneformændene med Opraab. Han var den ideale Formand.

Ogsaa hvad den ydre Optræden angik. Aldrig trængte han sig paa — tværtimod, han var altid tilbageholdende og beskeden. Alligevel faldt det flere Gange i hans Lod at tale ved halvofticielle Lejligheder, og han gjorde det hver Gang smukt og godt. Vi mindes bl. a. en Tale, han holdt for Landbrugsminister Madsen-Mygdal — der blev sagt netop det, Landbruget havde at sige Madsen-Mygdal. Endnu bedre staar i vor Erindring den Tale, som H. P. Nielsen holdt ved Venstre-festen i Trægaarden 6. Juli 1922. Han havde den Lod at skulle tale umiddelbart efter Ministrene Neergaard og Slebsager. Men hos de mange Deltagere var der kun én Mening: Hans Tale hævdede sig smukt. Det

var H. P. Nielsens kloge og redelige Sindelag, der altid lagde ham de rette Ord i Munden, jævnt og naturligt, uden Agereri, uden Svulst og Overdrivelse, men netop derfor Ord, der altid fandt modtagelige Sind.

H. P. Nielsens tidlige Død rammer haardt i hans allernærmeste Kreds. For nogle Aar siden maatte han følge sin første Hustru til Graven. Siden blev han gift med en Søster til hende, Kathrine Svendsen fra Horsenseggen, og nu har Døden brudt et lykkeligt og harmonisk Ægteskab. Almindelig Deltagelse vil samle sig om Hjemmet, hvor Fru Nielsen sidder tilbage med 3 smaa Børn, hvoraf det ene kun er et Par Maaneder.

Men dybt bedrøvede er ogsaa de mange Venner og alle dem indenfor Partiet Venstre, der haabede paa, at H. P. Nielsens sjældne Evner skulde berede ham en smuk Plads i vort Folkesamfund, som han har tjent med Ære.

Roskilde Dagblad.

•

I Dag har Døden borttaget en af Lejreegnens betydeligste Mænd, netop som han stod i sin Manddoms Kraft. Naar jeg efter Opfordring nu skal udtale et Mindeord ved H. P. Nielsens Bortgang, har det sin Aarsag i, at jeg trods forskelligt Syn paa enkelte Ting altid har mødt en Aabenhed og Forstaaelse hos Hans Peter Nielsen, som man sjældent møder hos Folk, hvorfor jeg dybt beklager hans tidlige Bortgang og i Særdeleshed føler, hvilken Sorg det er for hans Hustru og tre smaa Børn at have mistet deres kærlige, altopofrende Fader og Forsørger.

Knud Hansen.

Fhv. Folketingsmand J. A. Hansen er bortrejst for Tiden, og vi har derfor ikke endnu kunnet faa en Udtalelse fra ham. Vi har bedt H. P. Nielsens politiske Modstander, Folketingsmand Niels Frederiksen, om en Udtalelse og modtaget følgende:

Med Sorg hører jeg, at H. P. Nielsen, Kongsgaarden, er død. Med ham er atter en af mine Ungdomsvenner gaaet bort. Vi lærte hinanden at kende som unge ved et Elevmøde paa Vallekilde Højskole. Jeg følte mig straks tiltrukket af hans aabne, tiltalende Ansigt og hele bramfri Færd. Vi blev Venner og Kammerater til megen Glæde for mig.

Hans levende og stærke Interesse for Højskolebevægelsen og Skyttesagen gjorde altid Samværet med ham interessant og gav dette Værdi og Fylde.

Som Mænd skiltes vore Veje i Politik, men vort Ven-skab holdt. Med Glæde mindes jeg hver Gang, jeg mødte H. P. Nielsen paa min Vej, vore Samtaler og Diskussioner. Hans varme Interesse for vort Folks Vel laa altid bag hans Meninger, underbyggede hans stærke Overbevisning og gjorde denne saa tiltalende, selv om man ikke delte den.

Med H. P. Nielsen forsvinder en af vort Lands og vor Egns brave og tiltalende Mænd.

Niels Frederiksen.

Det er vanskeligt for mig at sige noget i dette Øjeblik, da Dødsbudskabet kommer. H. P. Nielsen og jeg har kendt hinanden lige fra vi var smaa. Han var jo født oppe i den lille hyggelige Gaard i Lejre Over-

drev, og dér voksede han op sammen med sine 4 Søskende. Det var et stærkt interesseret Hjem, hvor der altid var festligt at komme. Hans Fader havde mange Interesser og var ogsaa stærkt politisk interesseret. Han havde levet med i de politisk bevægede Tider i 80'erne og havde været Medlem af Sogneraadet og flere andre Ting. I dette Hjem er ført mange varme Diskussioner, hvor vi unge altid frit kunde faa Lov til at sige vor Mening, og hvor Hans Peter Nielsen altid var Midtpunktet i Forhandlingerne.

Han begyndte tidligt at tage Del i Skytteforeningen og var Formand for denne. Siden var han Hovedmanden, da Foredragsforeningen og Sangforeningen blev dannet i Lejre. Han blev ved det første Valg til Menighedsraadet i 1903 — ung som han var — valgt ind i dette, og siden har han været med i en Mængde Bestyrelser og Foreninger; bl. a. var han jo nu ved sin Død Medlem af Sogneraadet. I omtrent alle disse Ting har jeg været sammen med ham. Vi havde tidt modsatte Meninger om adskillige Ting, men det har aldrig røkket ved vort Venskab. Jeg respekterede altid hans Standpunkt, fordi jeg vidste, at der bagved laa den ærligste Vilje til at ville det bedste, og han var en Mand, man i ét og alt kunde stole paa.

Det er saa underligt, naar en Mand, der staar i sin bedste Alder, falder væk. Vi synes, der var saa meget, H. P. Nielsen kunde udrette, hvor vanskeligt nogen anden kan løse af, og vi vil savne ham; men vi vil bevare Mindet om en god, trofast Mand, redelig i al sin Færd.

Jørgen Jørgensen,
Bispegaarden.

H. P. Nielsen staar for mig som en klog og retliniet og helt igennem naturlig Mand. Hvor han end stod, gav han sig aldrig ud for mere, end han var. Som han talte ved Festen for J. A. Hansen — lige efter at to Ministre havde haft Ordet — saadan havde vi hele Manden, den jævne, bramfri og solide Bondemand.

Jeg mindes ham med Taknemlighed og Glæde.

Christoffer Nielsen,
Vernersminde.

•

Under et Ferieophold har i Dag Budskabet om en god Vens Død naaet mig.

Vi, der kendte H. P. Nielsen, bliver stille ved denne Efterretning. Han er den mest uselviske Mand, jeg har mødt, og et af de mest trofaste Mennesker. I Medgang og i Modgang har jeg truffet ham, og altid var han ligevægtig og god. Han kom ikke legende til sine Meningen. De Ting, han talte om i Alvor, havde han tænkt igennem, og fik han dannet sig en Overbevisning, var den hans, og saa værgede han den med al den Styrke, hans Personlighed raadede over.

Naar disse Linjer naar frem til Roskilde Dagblad, véd jeg, at der er skrevet om den mangeaarige politiske Leder af Venstre i min gamle Valgkreds; der er skrevet om, hvad han har betydet for det politiske og folkelige Arbejde derude, om hans evnerige Personlighed, som over for Offentligheden aldrig kom helt til sin Ret, fordi han *vilde* holde sig tilbage. Det har ikke manglet paa Opfordring til H. P. Nielsen om at træde frem i første Række, og jeg véd, han vilde have fyldt en Plads mellem de dygtigste og bedste, som den sjælland-

ske Bondestand har baaret frem med sin Tillid. Men han vilde blive ved Hjemmet, som han elskede, og sin Familie, som var alt for ham. I Stilhed og med de færrest mulige Ord ønskede han at gøre sit Arbejde, og aldrig forlangte han anden Løn end Følelsen af at gøre sin Pligt.

Disse Linjer bliver skrevet under det stærke Indtryk af, at en god og brav Ven er gaaet bort, en af dem, som ikke erstattes. Vemodigt er det at tænke paa, at den Plads, han fyldte med et saa redebont og ærligt Sind, skal staa tom. Og fattig er kun den Tak, som vi, der holdt af ham, nu har at sige til hans Hjem for alt det, han fik Lov at give os.

p. t. Silkeborg, 4. Juli 1924.

J. A. Hansen.

•

Hans Peter Nielsen, Kongsgaarden, er død. Lejrekredsens Venstre har mistet sin brave, sin dygtige og energiske Fører.

Flygtigt har jeg kendt Hans Peter Nielsen gennem mange Aar. Ved de store aarlige Skyttestævner, først i Boserup, siden i Herthadalen, har jeg, lige fra jeg var et ganske ungt Menneske, mødt ham som mange andre af de Mænd, der siden er gaaet ind paa de ledende Poster i forskellige Virksomheder her paa disse Egne. Men det er dog først, efter at jeg i de sidste Aar er kommet i nærmere Samarbejde med ham indenfor Venstres Organisation her i Lejrekredsen, at jeg har lært ham rigtigt at kende.

Han var stærkt politisk interesseret. Han var det

ikke med skjulte Motiver eller nogen som helst Beregning, men det var for Idéernes Skyld. Det var Venstres Idéer, han havde fæstet sig til, fordi han havde den sikre Tro paa, at disse Idéer vilde give de rigeste Muligheder for en sund og god Udvikling baade paa aandeligt og materielt Omraade for Folk og Land.

Han holdt af sit Folk og Land. Han gav vist aldrig denne Kærlighed stærkere Udtryk; det laa ikke for ham; men hele hans Færd og hans Glæde ved at leve og virke viste det. Det var saa naturligt for ham; det var groet op i ham fra den Jord, han arbejdede med, og den Natur og de Omgivelser med den stærke Tilknytning til historiske Minder, hvori han færdedes, fra de aandelige og folkelige Rørelser, han havde mødt Livet i. Og dette, som han elskede, vilde han tjene med sin politiske Overbevisning og sit Arbejde for den.

Hans Peter Nielsen var Bonde, jævn og støt og bundredelig. Han søgte aldrig at lægge fremmed Glans over sin Bondenatur; han var altid sig selv, oprindelig og naturlig i al sin Færd og hele sin Fremtræden. Han elskede sin Stand og gjorde den Ære. Men han havde tillige Synet, der rakte langt ud over eget Markskel. Det var saa naturligt og saa rigtigt, at denne Mand Aar efter Aar blev kaaret som Venstres Fører indenfor vor Kreds.

Det er saa underligt, naar man har lært saadan en Mand at kende kun fra hans Virksomhed, hvor han med hele sin sunde, stærke og redelige Personlighed stod midt i Arbejdet, og slet ikke har hørt om hans Sygdom, da at modtage Budskabet: Han er død!

Saa overvældende kom dette Budskab til mig, som

sikkert til saa mange andre ogsaa udenfor den Kreds, der ikke samstemmede med ham i hans politiske Syn.

Nylig stod vi sammen i Arbejdet. Han var den solide, arbejdende Fører, der æggede til alle Sider, kaldte her og dér, der ikke sparede sig selv og ikke syntes, at der kunde blive gjort nok. Der var vist Dage ind under Valget, hvor Telefonen kimede ustandseligt paa Kongsgaarden i Lejre.

Nu er han død. Han vil blive savnet i vor Kreds. Vi takker ham for hans Arbejde, og vi bøjer os i Ærbødighed for hans Minde.

Men det forstaar vi jo nok, at allermest har dog Hjemmet mistet derinde paa Kongsgaarden. Vore Tanker vil i disse Dage kredse om dette Hjem, om hans efterladte Hustru og Børn. Vi hilser dem, og vi takker dem, og vi bevidner dem vor dybeste Deltagelse i deres Sorg og deres Savn.

Villemoes Eliassen,
Næstformand i Venstres Organisation.

•

Brat og smerteligt kommer Budskabet om H. P. Nielsens Død. Igennem mange Aar var han min gode Ven og Meddeltager i Venstres Organisationsarbejde i Lejrekredsen, og alt som Aarene gik, lærte jeg at skatte ham stedse højere for hans dygtige, utrættelige Arbejde for den Sag, han havde kær, for hans Redelighed, Trofasthed og store Beskedenhed.

Jeg har kun kendt faa Mennesker, der krævede mindre for sig selv og tog større Hensyn til andre.

Det tomme Rum, han efterlader i sit Hjem, er saa

stort, at det ikke maales, men ogsaa i Lejrekredsens Venstre vil hans Bortgang føles som et smerteligt Savn. For os at se, havde han meget at udrette endnu.

Hans Venner og Medarbejdere vil bevare og frede hans Minde i Taknemlighed.

J. P. Jensen,
Nordgaarden.

•

Det var et sørgeligt Budskab, der naaede os: Hans Peter Nielsen, Kongsgaarden, er død!

En kendt og skattet Mand, en kær Ven for mange er hensovet i sine bedste Manddomsaar.

Naar Gravens dybe Klokke slaar,
naar Dag og Nat sig skille,
og Døden raaber kold og haard:
Vær stille!

ja, da standser vor travle Færden og vi maa udbryde:
Vær stille! En Stund maa vi dvæle i Stilhed og genkalde i vor Erindring de mange velsignede Minder, vi har fra Samværet med den Mand, hvis varme Hjerte nu har ophørt at slaa.

Hans Peter Nielsen var mig en kær og trofast Ven, hvis Minde jeg til min sidste Stund vil frede om. Vi elskede ham, naar han optraadte i en Forsamling og gav sit klare Vidnesbyrd i en Sag. Vi elskede ham i hans Hjem som den kærlige Husbond og Fader, altid overbærende, altid dyb Respekt for sine Modstandere, altid parat til aandelig Samtale, der førte Tankerne paa Flugt over Støvet. I Hjemmet blandt hans Kære stod

hans Trone. Han var størst i Hjemmet. Gud signe hans Minde, og Gud trøste og bevare hans sørgende Hustru og Børn!

L. P. Bigaard.

•

Før man begyndte paa Festen i Roskildekredsens Venstre i Gaar udtalte Formanden, Hr. *Nørhave*:

— Siden Bestyrelsen sidst var samlet og planlagde denne Sammenkomst, er vor gode Ven og Meningsfælle, H. P. Nielsen, Kongsgaarden, død.

Vi, der kendte H. P. Nielsen, mindes ham som den støtte, rolige, altid tjenstvillige Mand. Naar man kommer fremmed til en Egn, er der altid visse Mænd, som man uvilkaarlig føler tryk Tillid til og Sympati for. En saadan Mand var H. P. Nielsen for mig. Det er sagt flere Gange, at han var den støtte, solide Bonde, der aldrig ønskede selv at trænge sig frem, men altid havde Evnen til at tale og sige netop det, der skulde siges. Han var trofast i Arbejdet for Venstre og en god Mand i det Samarbejde, som fandt Sted mellem de tre Kredse især umiddelbart foran Valget.

Vi vil komme til at savne H. P. Nielsen, Kongsgaarden. Vi synes jo, det var altfor tidligt, han skulde afbrydes i sin Gerning; men vi Mennesker kan jo ikke dømme, hvad der tjener bedst.

Alle har vi H. P. Nielsen i lys og venlig Erindring. Ære være hans Minde!

— — —

Forsamlingen sluttede sig til Hr. *Nørhaves* Mindeord ved at rejse sig.

•

Paa Torsdag begravnes fra Allerslev Kirke Hans Peter Nielsen, Kongsgaarden, og med ham bliver en af vore bedste Mænd lagt i Graven.

Hvor er det underligt at tænke, at han er taget bort, han, som havde saa meget at skulle have udrettet. Vi, som stadig saa og talte med ham, hvor vil vi tidt komme til at tænke: Her savner vi Hans Peter Nielsen! Han hørte jo til dem, hvis Ord man altid kunde stole paa, og hvor var det interessant at gaa i Marken deroppe mellem Bakkerne og tale med ham om Landbruget, som jo interesserede ham stærkt. Han har jo sikkert ogsaa haabet paa snart at komme sig, saa han kunde komme ud og se til sin Bedrift. Hans Haab skulde ikke gaa i Opfyldelse. Døden kom og tog ham bort fra det Hjem, der var ham saa dyrebart, og for hvilket han betød saa uendelig meget.

Hans Peter Nielsen var en sjælden retlinet og sundt tænkende Mand, der forstod at sige et Ord paa rette Tid, og der blev altid lyttet til, hvad han sagde. Han var en god Ven at have, man kunde støt stole paa ham, og jeg taler paa manges Vegne her fra Egnen, naar jeg siger: En god Mand er gaaet bort. Ære være hans Minde.

Kornerup, den 8. Juli 1924.

Anders A. Pedersen.

•

Sogneformændene i Lejrekredsens Venstrevælgerforening var i Lørdags samlet til Hovedbestyrelsesmøde paa Jernbanehotellet i Roskilde for at vælge en Formand i Stedet for afdøde Gaardmand H. P. Nielsen, Kongsgaarden.

Næstformanden, Gdr. *Villemoes Eliassen*, Jenslev, bød velkommen og indledede med følgende Mindeord:

— Vi kan jo ikke samles her uden at mindes vor nylig afdøde Formand. Vi havde jo ikke, da vi for forholdsvis kort Tid siden med Akklamation valgte ham til vor Formand, tænkt, at vi saa hurtigt skulde miste ham. Han stod i sin Manddoms bedste Kraft — men var vel allerede da mærket af den Sygdom, der saa hurtigt lagde ham i Graven.

Hans Peter Nielsen var en god Mand; det har lydt fra alle Sider — ogsaa Modstandernes — nu ved hans Død. Han var en god Mand for sin Forening og for sit Parti. Baade vi i Lejrekredsen og Venstre i det hele havde Ære af den Mand.

Vi vil ogsaa her i Fællesskab udtale et: Ære være hans Minde!

Alle rejste sig i Ærbødighed.

Efter at flere af Hans Peter Nielsens Venner paa Egnen har skrevet Mindeord om ham, vilde det være naturligt, at der ogsaa blev sagt lidt om, hvordan han var hjemme i sin egen By. I Hovedsagen er der dog kun det samme at sige, for han var, hjemme som ude, altid sig selv. Han var altid i travl Virksomhed. Sin Bedrift var han meget optaget af, og der som alle vegne skulde alting gøres grundigt, og alle de offentlige Hverv, han efterhaanden fik, skulde heller ikke forsmømmes, og blev det heller ikke, men han sagde tidt, at det kneb med at faa Tid til det altsammen. Hvad der hjalp ham meget, var hans Evne til straks at kunne se

til Bunds i, hvad han havde med at gøre, og saa den Fart, hvormed han kunne faa gjort det. Men for os andre var det ikke til at forstaa, at han kunne komme over det. Og midt i al sin Travlhed kunde han faa Tid til at give Raad og Oplysninger om næsten alt, hvad man vilde spørge ham om, saa man tidt kunne faa det Indtryk, at der ikke var den Ting, uden at han havde tænkt over det. Traf der Ting, som han ikke var inde i, saa gjorde han sig heller ikke klogere, end han var, men sagde ligefrem, ja, det forstaar jeg mig ikke paa. Det laa for ham at se lyst paa, hvad han havde med at gøre, og til at komme igennem Vanskeligheder, en Udvej kunde han altid finde. Derfor blev der aldrig kedeligt hvor han var med. Om det var et tørt Regnskab, der skulde gaas igennem, eller det var en Sammenkomst med en eller flere gode Venner, der blev det samme Liv og Munterhed over det, ligesom han ogsaa kunne le hjerteligt, naar han hørte noget morsomt.

Det, at H. P. Nielsen var inde i mere end de fleste af hans jævnlige, tog han ogsaa ligefremt paa, det kunne ikke falde ham ind at tænke, at han derfor var mere eller bedre end andre. Uvenner havde han vist ingen af; det var næsten umuligt, at han kunne have det, for hans Venskab var ikke af den Slags, der listede uden om mulige Ubehageligheder, var der noget, der tængte til at blive klaret, saa gik han lige til Sagen, men altid paa hensynsfuld Maade.

Naar der var Lejlighed til det, vilde han gerne ind paa alvorlig Samtale og skulde gerne høre, hvad andre kunne have at sige om saadanne Ting. Ikke saa lang Tid førend han blev syg blev deres lille Dreng døbt,

og H. P. N. sagde da i en Tale, hvori han takkede sin Hustru, Slægt og Venner, at han syntes, at det blev mere festligt, naar der var saa mange af Vennerne sammen med dem ved denne Lejlighed. Sit Hjem var han glad ved og havde Grund til at være det, for han havde en udmærket Støtte i sin dygtige, gode og forstaaende Kone.

I det sidste Aarstid var der tidt noget i Vejen med hans Helbred, saa det nu tidt var meget vanskeligt for ham at faa passet alle sine forskellige Arbejder, men man hørte aldrig, at han beklagede sig. Faa Dage før han blev syg, var han baade Ordstyrer og Taler ved Mejeriets Generalforsamling. Der var mange indviklede Sager paa Dagsordenen, men han klarede og lagde til Rette med sædvanlig Dygtighed, og der var vist kun faa, der anede, at han allerede den Dag ikke var rask.

Det er jo først og fremmest en stor Sorg og Savn for Hjemmet og for hans Søsken og øvrige Slægt, men mange andre, baade her hjemme og ude omkring, vil savne ham meget.

Carl Larsen.

H. P. NIELSENS JORDEFÆRD.

Allerslev Kirkes Klokke ringede i Gaar deres Sørge-sang for en af Egnens bedste Mænd. Og i stort Tal strømmede Folk til Kirken. Der var Beboere fra Allerslev og Ousted Sogn, der var Mænd, der har staaet ved H. P. Nielsens Side i det politiske Arbejde indenfor Lejrekredsen, der var Kredsens tidligere Folketingsmand, Red. J. A. Hansen, der var Formændene for Kredsorganisationerne i Roskilde-, Køge- og Gentoftekredse, Gdr. Nørhave, Købmand Dilling og Skolebestyrer Birk, der var Etatsraad Emil Matthissen med særligt Mandat til at repræsentere det sjællandske Venstres Hovedbestyrelse, hvis Formand ikke kunde være til Stede, der var ogsaa H. P. Nielsens politiske Modstandere, bl. a. Folketingsmand Niels Frederiksen, der var Amtsskytteforeningens tidligere og nuværende Formand, Dyr-læge Thaysen-Petersen og Sognefoged H. P. Hansen, ogsaa Formanden for De samv. Skyttekredse, Lærer Lindholm, Glim, og mange andre . . . vi tør slet ikke komme dybere ind paa at nævne Navne. Den lille Kirke var fyldt til Trængsel. Ogsaa Vaabenhuset blev tætpakket.

Medens Folk rejste sig i stille Ærbødighed, blev den hvide Kiste baaret ind. Fra Orglet lød Mozarts smukke Ave verum corpus.

Selve Kisten var dækket af en Mængde Kranse i Mid-sommerens dejlige Farver. Der var signerede bl. a. fra

Venstrevælgerforeningerne i Lejrekredsen, Roskildekredsen, Køgekredsen og Gentoftekredsen, Venstrevælgerforeningen for Ousted Sogn, Ousted-Allerslev Sogneraad, Skyttekredsen, Lensgreve Holstein-Ledreborg, Folketingsmand Niels Frederiksen og Forretningsudvalget for det radikale Venstre i Lejrekredsen, Roskilde Dagblad osv. osv.

Fem Skytteforeningsfaner var opstillet inde i Kirken.

— — —
Efter Salmen »Til Himlene rækker din Miskundhed, Gud!« talte Pastor *Helweg*:

Der er noget, vi Mennesker ikke kan komme over. Blandt de Ting er Døden. Som et Gærde omhegner den os allevegne. Vi bliver standset af den saa her, saa der, og det er umuligt at komme et Skridt længer. Tilsidst kan det blive for os, som gaar vi her paa Jorden i en Fængselsgaard. Under den store Krig brugte man jo at sætte Pigtraadshegn om Fangegaardene, man lod tilmed en stærk elektrisk Strøm gaa gennem Hegns-traaden, saa saa snart Fangen kom derhen, fandt han Døden.

Saadan er vi indhegnet af et usynligt Hegn. Vi ser det ikke saa meget til daglig, men saa dukker det op, skarpt og uafvendeligt. Vi har fundet os tilrette med Dødens Hegn, naar det er gamle og skrøbelige Mennesker. Vi ænser det ikke meget, naar det er Smaa-børn, men naar en Mand bliver kaldt bort midt i sin Gerning, saa standser vi. Saa føler vi ligesom lidt tydeligere, at i næste Øjeblik kunde det jo ogsaa blive en af os.

Det griber os om vort Hjerte, fordi det er et Menne-

skeliv, der er godt i Gang, det er midt i noget, og vi synes ikke, Døden maa komme, førend *vi er færdig*. Ja, for vi gaar jo altid og tror, at *vi skal blive færdig*, skønt ingen af os faar mere end akkurat lige begyndt her paa Jorden.

Her blev en Mand afbrudt lige midt i sit Arbejde baade hjemme og ude, og saa griber det os med særlig Kraft. Vi føler, at vi staar overfor noget, som vi ikke selv kan magte.

Alle sammen har vi den Følelse, at denne Mands Bortgang er et Tab for Egnen. Han fyldte en Plads her, navnlig i Kraft af sine personlige Egenskaber, som han forstod at bruge paa den rigtige Maade. Han trængte sig ikke frem i forreste Række — han var ikke grebet af Ærgerrighed efter at blive lagt Mærke til. Men han var den sikre Støtte, som Fortroppen altid maa have bag sig. Man kunde stole paa ham — fuldtud. Han følte Forpligtelse overfor dem, der havde valgt ham, og overfor dem, han stod i Samarbejde med. Han var trofast mod Fæller og ærlig mod Modstandere. Der var aldrig Tale om, at han prøvede paa nogen Sidevej — man vidste altid, hvor man havde ham, og man kunde tale rent ud med ham om alt, ogsaa de Ting, hvor man var uenig. Thi han ejede i særlig Grad Evne til det Samarbejde, som er nødvendigt i offentligt Liv. og han var lige respekteret af Modstandere som af Fæller.

Vi, der har arbejdet sammen med ham i det offentlige Liv, føler, at en Ven er gaaet bort, og vi véd, at det bliver ikke helt let at finde en Mand, som kan gaa ind paa den Plads.

Men langt stærkere føles jo dette i Hjemmet. Her kom Ejendommelighederne i hans Karakter skønnest og stærkest frem. Her følte han sig bedst tilpas. Der var netop noget hjemligt over ham. I sit Hjem byggede han med sin Troskab, Ærlighed og Vennesælhed noget op, saa stærkt og godt, at det føles meget sværere, naar det bliver revet i Stykker.

De Mennesker, som er uundværlige, er meget faa. Vor Plads kan staa tom — man standser og føler Sorgen og Alvoren i Øjeblikket, men kommer jo over det. Der er ét Sted, hvor man ikke kan det: i Hjemmet! Vi vil gerne samles om noget, der kan være dette en Hjælp.

Vel sønderriver Døden, men — siger Paulus — »den, som holder os med eder fast til Kristus og salvede os, er Gud, som ogsaa beseglede os og gav os Aandens Pant i vore Hjerter«.

Naar vi staar henne ved Hegnet og skal skilles, trænger vi til én, der holder os fast. Gud er den eneste, der kan det. Den Morgen, da vi samledes derude omkring Dødslejet, kunde vi allerede mærke, hvordan Traadene var klippet over, den ene efter den anden. Kun én lille Traad var tilbage — den døendes svage Genkendelse overfor sin Hustru, naar hun kom hen til ham. Jeg maatte tænke paa: Hvor vilde det være fattigt og uudholdeligt for os, om vi ikke havde den Traad, der binder udover Døden — Gud har beseglet os, sat sit Ejendomsmærke paa og i os, for at han altid kan kende sin Ejendom. Han bliver ved at holde fast, selv om alle andre Baand klippes over.

Og for dem, der sørger, er der ingen bedre Trøst end den, at med Døden er ikke alle Baand skaaret over.

Der er ét, der holder. Det er Livet i Jesus Kristus. Saa skal det være vort Samlingspunkt i denne Stund. Guds Segl kan selv Døden ikke bryde, og Aandens Pant i det sørgende Hjerte kan ingen tage fra os.

— — —
 Redaktør J. A. Hansen og Ledere og Meningsfæller inden for Lejrekredsens Venstre bar Kisten ud af Kirken, mens »Herrens Venner ingen Sinde mødes skal for sidste Gang« blev sunget.

Efter at Pastor Helweg havde forrettet Jordpaa-kastelsen, traadte Venstrevælgerforeningens Næstformand, Gaardejer *Villemoes Eliassen*, hen til Graven og sagde:

— Her er til Stede i Dag mange Repræsentanter rundt om fra Sognene for den Forening, som H. P. Nielsen i mange Aar var Formand for. Og man har ønsket, at der ved hans Baare kom til at lyde en Tak for det Arbejde, han saa dygtigt har udført. Det var en politisk Organisation, og Politik kan føres grimt, saaledes at den sætter stærke Lidenskaber i Bevægelse og vækker Bitterhed og Had. Men Politik kan ogsaa føres nobelt, med Respekt for andres Meninger og i Tro paa, at Fremskridtet gror dér, hvor man sætter et Arbejde ind. Saadan var det for H. P. Nielsen. Det er blevet erkendt fra alle Sider. Han stillede sine rige Evner og sin Energi til Raadighed, og han ofrede Mandsvilje- og Arbejde for den Sag, der var bleven hans. Kærlighed til Folk og Land var Drivkraften. I alle de Mindeord, der er skrevet, har baade Meningsfæller og Modstandere erkendt dette og udtalt Agtelse for hans Arbejde og hans Person.

Paa Venstreorganisationens Vegne her i Lejrekredsen siger jeg til H. P. Nielsen: Tak for dit dygtige, kærlige og gode Virke! Æret og fredet være dit Minde iblandt os.

Redaktør *J. A. Hansen*:

— Ogsaa jeg føler Trang til at sige Tak til H. P. Nielsen her ved hans Grav. En Tak for hans Venkab, for hans Trofasthed og hans Hjælpsomhed. Han var for os, som han holdt af, en god Ven, i hvis Ord og Tanke der ikke var Svig, en Ven, som sagde sine Venner sin Mening, baade naar den gør godt, og naar den gør ondt. Han var trofast, ikke blot overfor de Mennesker, han stod sammen med, men ogsaa overfor sin egen Overbevisning. Aldrig blev han en Ja-Broder, og aldrig talte eller handlede han letsindigt med sine Meninger. Jeg kender næsten ingen Mennesker, om hvem det med større Sandhed kan siges, at her var en Mand, der levede paa sit eget og af sit eget — jeg føjer til: og inden for sit eget! Han havde sit Hjem, som han elskede — den gamle historiske Gaard i Lejre. Derfra gik hans Verden. Men Tanke, Sind og Hjertelag gik videre, ud over det ganske Land. Han havde sin Mening om, hvordan Udviklingen burde ledes, og han udtalte denne Mening, men aldrig har jeg hørt ham sige et nedsættende Ord om dem, der ud fra andre Meninger i Alvor stræbte efter at gennemføre noget til Landets Gavn. Derfor staar ogsaa de Mennesker, som vi mødte som hans Modstandere, ved hans Grav, og derfor er den Sorg, der staar at læse i deres Ansigter, lige saa stor som vor.

Der er gaaet en god dansk Mand bort. Og en god sjællandsk Bonde. Hans Færd og hans Tanker var en

god sjællandsk Bondes. Han efterlader paa denne Egn en tom Plads. Alle sammen har vi mistet noget i H. P. Nielsen. Men det er dog for intet at regne mod Tabet i hans Hjem. Vi formaar kun at vise vor fattige Deltagelse. Og saa endnu et: trofast at værne Mindet om den gode, brave, dygtige Mand, H. P. Nielsen var!

Fred med ham og Ære være hans Minde!

— — —

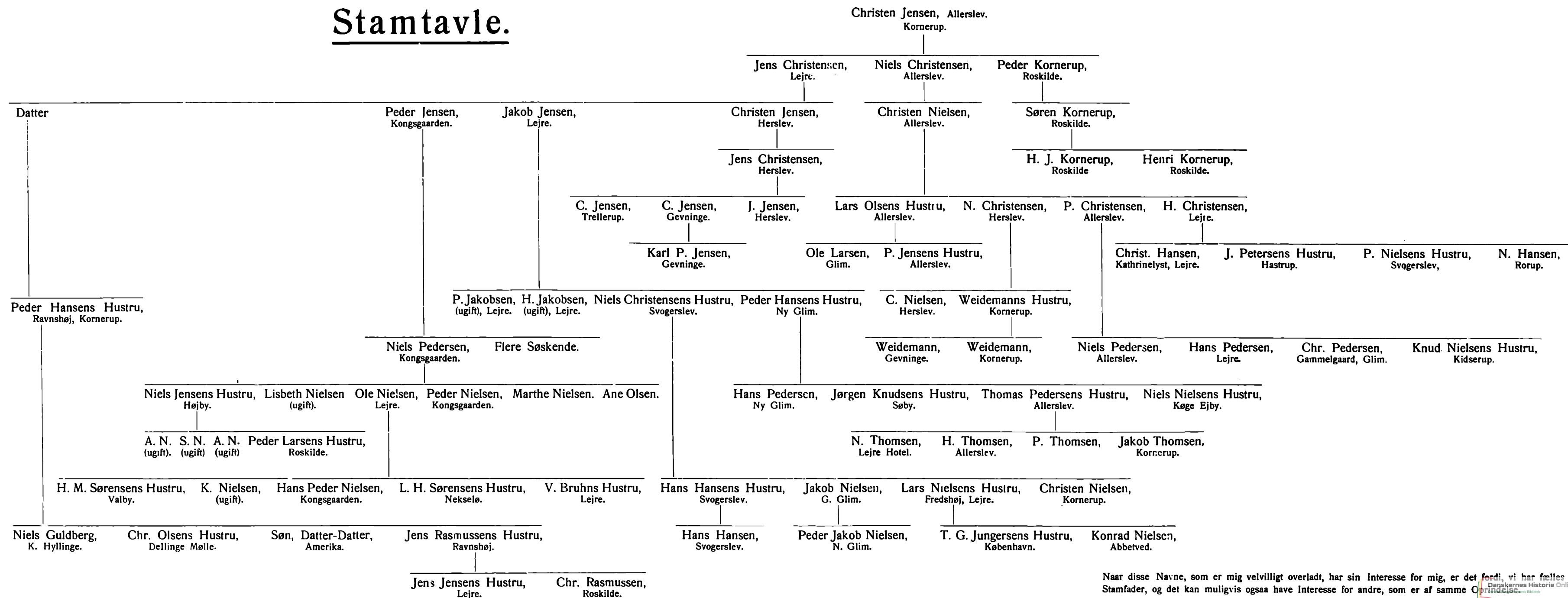
De 5 Skytteforeningsfaner blev sænket 3 Gange over Graven.

Fru Nielsens ældste Broder, Gaardejer Svendsen, fra Jylland, takkede for al den Deltagelse, der var vist i disse tunge Dage.

Bestyrer Laurits *Sørensen, Nexelø*, der er gift med en af H. P. Nielsens Søstre, talte om det smukke Sammenhold, der har været inden for Familien. Selv havde han nydt saa meget godt baade i Overdrevsgaarden og i Kongsgaarden. Han bragte en Tak for alt, hvad H. P. Nielsen havde været for Familien.

Stamtavle.

Naar disse Navne, som er mig velvilligt overladt, har sin Interesse for mig, er det fordi, vi har fælles
Stamfader, og det kan muligvis ogsaa have Interesse for andre, som er af samme Oprindelse.

